

Осиёи Хурд - асри 1

Масеҳият кори анҷомёфта аст – Масеҳ ҳама чизро анҷом дод ва мо наметавонем ба ин наҷоти бузург чизе илова кунем. Дар Ғалотиён 2:16 гуфта мешавад, ки инсон бо ҳеҷ коре наметавонад наҷот ёбад; на итоат ба шариат ва на ягон кори нек.

Павлус ва вилояти Ғалотия

- Боздиди аввал (Аъмол 13–14) эҳтимолан солҳои 47–49-и мелодӣ сурат гирифт, вақте ки ӯ дар шаҳрҳои ҷанубии Антиоҳияи Писидия, Икония, Листра ва Дерба калисоҳо шинонд. Ин минтақаро одатан «Ғалатияи Ҷанубӣ» меноманд.

- Сафари сеюм (Аъмол 18:23) – ӯ дубора аз ин ҷойҳо гузашт ва шогирдонро дар минтақаҳои Ғалотия рӯҳбаланд ва қавӣ мегардонд.

Ғалатиён 1:1–5

Павлуси ҳавворӣ бо қудрат сухан меронад ва ба имондорони Галатия менависад. Галатия ба Анкара, пойтахти имрӯзаи Туркия, наздик ҷойгир буд.

1-2 Салом ба ҷамоатҳои имондорони вилояти Ғалотия! Ман, Павлус, ки фиристодаи Масеҳ ҳастам, на бо қарори одамон ё аз ҷониби ягон инсон, балки аз ҷониби Исои Масеҳ ва Худо Падар, ки Исоро баъд аз мурданаи зинда гардондааст, ба ин вазифа таъйин гаштаам. Ҳамчунин ҳамаи имондороне, ки бо ман ҳастанд, 3ба шумо ғайзу меҳрубонӣ ва сулҳу осоиштагии Худо Падар ва Худовандамон Исои Масеҳро хоҳонем! 4Исои Масеҳ мувофиқи хости Падарамон Худо ба хотири гуноҳҳои мо Худо ғайб кард, то ки моро аз ин дунё палид озод намояд. 5Ба Ёшау шараф то абад бод. Омин. (ҚМО)

Ҳавворӣ – Павлус худро бо ин унвон муаррифӣ мекунад. Ҳавворӣ мисли сафирест, ки барои намояндагии Исои Масеҳ фиристода мешавад. Дар Аҳди Ҷадид ин калима шахсеро дар назар дошт, ки шоҳиди Масеҳи эҳёшуда буд (Аъмол 1:21–22). Мо медонем, ки дар Аъмол 9 Павлус Худованди эҳёшударо дид ва супориш гирифт, то Каломи Худоро паҳн кунад. Ё дар ин ҷо меғайб (1:2–3), ки на аз дасти одамон, балки аз ҷониби Худованд Исои Масеҳ ҳавворӣ таъин шудааст. Баъдтар дар ҳамин боб (1:15–16) ё дар бораи даъвати худ ба расулият тафсилоти бештар меорад.

Ғайз ва сулҳ – аввал ғайз меояд, баъд сулҳ. Саломии маъмулии он замон аз ғайфаи Павлус фарқ мекард. Ё ин ду мафҳумро якҷо истифода мебарад, то ҳақиқати Инҷилро нишон диҳад. Аввалан, ғайзи Худо дар ҳаёти мо зоҳир мешавад, пас мо бо Худо оромӣ пайдо мекунем. Ҳамчунин дар муносибат бо дигарон: аввал мо ғайз нишон медиҳем ва баъд сулҳ ба миён меояд. Ғайз ба касе, ки сазовор нест, марҳамат мекунад – ва ин Инҷил аст. Масеҳ барои гуноҳҳои мо мурд, гарчанде ки мо сазовор набудем. Пас аз он мо бо Худо сулҳу осоиштагӣ дорем, зеро Ё гуноҳҳои моро мебахшад. Ва чун Ё дар мо сокин аст, мо низ метавонем ба дигарон ғайз ва сулҳ зоҳир намоем.

Ғалатиён 1:2–5

Павлус саломии худро ба шахси Масеҳ мепаивандад, ки бо иродаи Худо барои гуноҳҳои мо мурд. Масеҳ моро аз ин ҷаҳони гунаҳкор наҷот медиҳад ва тамоми ҷалол ба Ё тааллуқ дорад. Аз ҳамин ҷо дили китоб оғоз меёбад: Павлус нисбат ба Инҷил ғамхории амиқ дорад ва бо таълимоти бардурӯғ, ки ба калисоҳои Галатия роҳ ёфта буданд, муқобилат мекунад.

Шахси Масеҳ – Дар оятҳои 2 ва 4 мо мебинем, ки Исо аз ҳар як инсонии дигар фарқ мекунад. Павлус таъкид мекунад, ки ёро на одамон, балки Худованд таъин кардааст. Исо аз мурдагон эҳё шуд ва Ё Худованд номида мешавад. Ё барои гуноҳҳои мо мурд ва сазовори тамоми ҷалол аст.

Исо на танҳо пайғамбар буд, балки аз ҳад бештар аст. Ў дар салиб барои гуноҳҳои мо қурбон шуд, на барои наҷоти шахсии худ. Аз ин рӯ, шаъну шараф ба Ў тааллуқ дорад, на ба ягон сохтор ё ақидаи динӣ.

Шахси Масеҳ маркази Инҷил мебошад. Илоҳияти Масеҳ ва фиристодаи Ў аз ҷониби Худо барои иҷрои нақшаи абадии наҷот – ҳамин аст асоси башорат ва наҷоти мо.

Ғалатиён 1:1, 3

Дар оятҳои 1 ва 3 мо мебинем, ки Падар ва Исои Масеҳ ду маротиба дар ягонагӣ зикр мешаванд. Ҳеҷ гуна шиддат ё рақобат байни Онҳо вучуд надорад. Онҳо бо яқдилӣ иродаи Худоро иҷро мекунад ва дар ягонагии худ роҳи абадии наҷотро ба анҷом расонданд.

Мо набояд гумон кунем, ки Худо қодир нест, ки бо Рӯҳ ва Писари худ ягонагӣ дошта бошад. Ваҳдати Худо ҳамеша ваҳдатро инъикос мекунад — ваҳдате, ки берун аз фаҳмиши инсон аст. Худо як аст, аммо комилан танҳо нест. Дар ин оятҳо мо мафҳуми ягонагии Худоро бо Исои Масеҳ равшан мебинем, ва дар бораи ин масъала ҳеҷ баҳсу мунозира нест.

Падари Осмонӣ, мо ба Ту барои нақшаи абадии наҷотат миннатдорем — ки Исоро ба ҷаҳон фиристодӣ, то барои гуноҳҳои мо бимирад. Мо медонем, ки Исо аз замони эҳё шуданаш зинда аст. Дар Ў мо бахшиши гуноҳҳоро ёфтем ва хоҳиши зиндагӣ кардан дар доираи иродаи Ту-ро имрӯз дорем, то моро роҳнамоӣ ва ҳидоят кунад.

Панҷ санҷиш барои муайян кардани он ки таълимот дуруст аст ё дурӯғ:

1. Оё таълимот аз Худо сарчашма мегирад ё онро одамон сохтаанд?
2. Оё қудрат ва таъсири таълим аз ҷониби Худост?
3. Оё он ба тамоми Каломи Худо мувофиқат мекунад?
4. Оё он ба саломатии рӯҳонӣ мусоидат мекунад?
5. Оё он ба ҳаёти худотарс роҳнамоӣ мекунад?

(Мувофиқ ба Тим Челлис) Ў гуфтааст:

«Таълимоти солим аз Худо сарчашма мегирад, дар Каломи Худо сабт шудааст, бо тамоми ваҳйи Худо мувофиқ аст ва ҳам ба саломатии рӯҳонӣ ва ҳам ба зиндагии худотарсӣ мебарад. Таълимоти бардурӯғ бошад, аз одамоне ҷаҳоли сарчашма мегирад, барои Каломи Худо бегона аст ва бо Худо ва тамоми ваҳйи Ў мухолиф мебошад».

1:6–10

Муаллимони козиб таълим меоданд, ки наҷот аз итоат ба шариат ба даст меояд. Онҳо бардурӯғ чунин мепиндоштанд, ки кӯшиши бештари одамон метавонад наҷотро таъмин кунад. Дар ин ҷо Павлус бо чунин ақида рӯ ба рӯ мешавад ва таъкид мекунад, ки имондорон хеле зуд ба таълимоти бардурӯғ дода шудаанд.

Муаллимони козиб меҳоянд ба Каломи Худо чизе илова кунанд. Аксар вақт намунаи таълимоти бардурӯғ чунин аст: аввал ҳақиқат таъкид мешавад, аммо баъдан он ҳақиқат аз ҳад зиёд дар дурнамо гузошта мешавад ва дар натиҷа хатогӣ ба миён меояд.

Чӣ тавр таълимоти бардурӯғ инкишоф меёбад:

1. Таваҷҷӯҳ ба як нукта – Муаллим метавонад танҳо ба як мафҳуми Китоби Муқаддас тамаркуз кунад.

2. Ба ифрот бурдан – Пас онҳо ин ақидаро муболиға мекунанд ва таълим медиҳанд.

3. Дар натиҷаи хатогӣ анҷом меёбад.

Чӣ тавр таълимоти бардурӯғ инкишоф меёбад:

1. Таваҷҷӯҳ ба як нукта – Муаллим метавонад танҳо ба як мафҳуми Китоби Муқаддас тамаркуз кунад, масалан: «Қонуни Худо муфид ва судманд аст». Аммо ӯ ин ҳақиқатро аз ҳад зиёд таъкид мекунад ва ҳақиқатҳои дигарро нодида мегирад. Қонун нишон медиҳад, ки гуноҳ чист ва моро ба эҳтиёҷ ба Наҷотдиҳанда мерасонад, вале барои чунин муаллимон таъкид танҳо бар он аст, ки қонун бояд пурра риоя карда шавад.

2. Ба ифрот бурдан – Пас онҳо ин ақидаро муболиға мекунанд ва таълим медиҳанд, ки роҳ ба Худо танҳо тавассути итоати комил ба қонун аст. Ҳол он ки Масеҳ моро аз риояи шариат озод кардааст. Бо чунин таъкид, онҳо тафсирҳо ва эътиқодҳои таҳриф намуда, аз ҳақиқати Инҷил дур мешаванд.

3. Дар натиҷаи хатогӣ – Павлус ин хатогиро рад мекунад. Муаллимони козиб Инҷили Масеҳро тарк карда, мегӯянд, ки наҷот танҳо аз риояи шариат аст. Аммо ҳақиқат ин аст: наҷот танҳо бо имон аст, на бо риояи қоидаҳои беруна. Марг, дафн

ва эҳёи Масеҳ пардохти гуноҳро ба пуррагӣ анҷом додааст, ва ҳеҷ кас наметавонад ба қадри кофӣ некӣ кунад ё қонунро иҷро намояд, то одил шумурда шавад.

Панҷ санҷиш барои муайян кардани он ки таълимот дуруст аст ё дурӯғ:

- 1. Оё таълимот аз Худо сарчашма мегирад ё онро одамон сохтаанд?**
- 2. Оё қудрат ва таъсири таълим аз ҷониби Худост?**
- 3. Оё он ба тамоми Каломи Худо мувофиқат мекунад?**
- 4. Оё он ба саломатии рӯҳонӣ мусоидат мекунад?**
- 5. Оё он ба ҳаёти худотарс роҳнамой мекунад?**

Санҷиш

Роҳи дуруст барои пешгирӣ аз чунин хатогиҳо – пайравӣ кардан ба шахсияти Масеҳ, хондан ва омӯхтани Каломи Худо ва зиндагӣ кардан мисли Масеҳ. Зеро аксар вақт таълимоти бардурӯғ шахсияти Масеҳро инкор мекунад, Каломи Худоро таҳриф менамояд ва зиндагии одилонро ба канор мегузорад.

Дар ояти 6 мо нуқтаи асосии мушкилотро мебинем: онҳо файзи Худоро дар наҷот фаромӯш карда, кӯшиш мекарданд барои он кор кунанд. Аммо бояд дар хотир дошт, ки файз — ин неъмат бебаҳост, ки мо онро ба таври сазовор ба даст намеорем, балки ҳамчун тӯҳфаи Худо мегирем. Онҳо мехостанд сазовори наҷот гарданд ва баргарданд ба чизе, ки дигар хушхабар набуд, балки «хабари кӯҳна» ва роҳҳои инсонӣ барои наздик шудан ба Худо.

Ғалотиён 1:9 (ва махсусан оятҳои 10 низ дар робита) моро водор мекунад, ки ба худ саволи хеле муҳим диҳем: ба кӣ ман писанд кардан мехоҳам — ба Худо ё ба одамон?

Ин оят вазъиятҳои зиндагии моро дар равшанӣ мегузорад, ки мо чӣ гуна ба фишорҳои беруна вокуниш нишон медиҳем. Бисёр вақт мо ба он фикр мекунем, ки дигарон дар бораи мо чӣ мегӯянд, оё моро қабул мекунанд, дӯст медоранд, ё айб меҷӯянд. Мо эҳсос мекунем, ки бояд барои ба даст овардани маъқули ё пазируфтани онҳо, баъзан аз ҳақиқат ё имони худ гузарем.

Аммо Павлус дар Ғалотиён 1:10 мегӯяд:

«Агар ман то ҳол кӯшиш мекардам, ки ба одамон писанд оям, бандагони Масеҳ намешудам.»

Ин сухан сахт, вале рост аст: писанд омадани Худо ва писанд омадани одамон ҳамеша бо ҳам мувофиқ нестанд.

Писанд омадани Худо маънои ростқавлӣ, содиқ будан ва зистан бо виҷдони софро дорад, ҳатто агар дигарон нафаҳманд ё рад кунанд.

👉 Пас, вақте мо бо вазъиятҳои гуногун рӯ ба рӯ мешавем — танқид, нофаҳмӣ, ё фишори ҷомеа — ин оят моро даъват мекунад, ки дили худро тафтиш кунем:

«Оё ман ин корро барои писанди Худо мекунам ё барои писанди одамон?»

Хулоса: Ҳаёти имонӣ на барои гирифтани тасдиқи одамон аст, балки барои он аст, ки дар чашмони Худо писанд бошем. Вақте мо Ёро авлавият медиҳем, оромӣ меёбем, ҳатто агар одамон моро нафаҳманд.

1:11–24

Шаҳодати Павлус ҳавворӣ будани ёро тасдиқ мекунад:

- Ояти 11 – Павлус таъкид мекунад, ки хушхабаре, ки имондорон гирифтаанд, бояд эълон шавад (Аъмол 26:18).
- Ояти 12 – Ё мегӯяд, ки ин хушхабарро аз одамон нагирифтааст, балки шахсан аз Худованд Исо қабул кардааст (Аъмол 26:15).
- Ояти 13 – Павлус ба ёд меорад, ки пештар калисоро таъқиб мекард (Аъмол 26:9–11).
- Ояти 14 – Ё шаҳодат медиҳад, ки дар гузашта ҳамчун яҳудӣ бо гайрати зиёд дини падарони худро риоя мекард (Аъмол 26:5).

Оятҳои 15–24 ба даъвати Павлус равона мешаванд. Ё мегӯяд, ки аз таваллуд бо огоҳии пешакии Худо чудо ва даъват шуда буд (оят 15). Ин даъват на аз рӯи қору шоистагӣҳои ӯ, балки пурра аз ғайзҳои Худо буд. Ба Павлус Инҷили Исои Масеҳ ошкор гардид. Пеш аз он ки ба назди дигарон равад, ки бо Худованд Исо ва шогирдонаш наздик буданд, ӯ мустақиман аз ҷониби Худо тасдиқ гардид (1:17–19). Ва он калисоҳо, ки ӯ пештар таъқиб ва масҳара мекард, акнун аз наҷоти ӯ шодӣ мекарданд, зеро ӯ Инҷили ғайзро мавъиза мекард (1:21–24).

Муаллими асри аввал одатан барои ба даст овардани қудрат ва эътибор аз раввинҳои маъруф иқтибос меовард. Аммо қудрати Павлус мустақиман аз Худо буд. Ё инро бо зиндагӣ ва даъвати худ тасдиқ мекунад. Павлус мегӯяд, ки бо Петрус, сарвари ҳаввориён, ва бо Яқуб, пешвои калисо дар Ерусалим, мулоқот ва сӯҳбат дошт. Ҳатто калисохое, ки пештар аз дасти ӯ таъқиб мешуданд, акнун башоратеро, ки ӯ мавъиза мекард, тасдиқ намуда, Худоро барои ин тағйирот меситоиданд.

Дар 1:16 Павлус таъкид мекунад, ки ӯ аз ҳеҷ кас маслиҳат ё роҳнамоӣ наҷуст. Ин изҳороти нишон медиҳад, ки ҷӣ гуна ӯ Каломи Худоро қабул кард. Ин оят бо ояти 12 пайванд дорад, ки дар он Павлус мегӯяд, Инҷил на аз инсон, балки аз Худованд Исои Масеҳ омадааст. Инҷили файз аз марг, дафн ва эҳёи Масеҳ сарчашма мегирад. Наҷотдиҳандаи эҳёшуда ба Павлус зоҳир шуд ва ӯ хушхабарро бевосита аз Ӯ шунид (Аъмол 9).

Павлус Сурия ва Қиликияро ҳамчун ҷойҳое зикр мекунад, ки дар он ҷо ӯ дар имонаш рушд ёфт (1:21). Қиликия дар наздикии Антиохия ҷойгир буда, қисми шимолу шарқии Осиёи Хурдро дар соҳили баҳри Миёназамин дар бар мегирад. Имрӯз дар ин минтақа шаҳрҳои Тарсус, Адана ва Мерсин воқеанд.

Вақте ки Павлус дар бораи наҷоти худ сухан мегӯяд, ӯ ҳамеша таъкид мекунад, ки корро Худо анҷом додааст. Ӯ бо файзи Худо даъват шуда буд, на бо хизмати худ (1:15). Дуюм, наҷот ба воситаи Масеҳ аст (1:16), на бо пайравӣ аз дин. Ниҳоят, мо мебинем, ки наҷот Худоро ҷалол медиҳад, на инсоният (1:24). Дар ин порча равшан аст, ки Худо худ Павлусро таълим дод ва ӯро барои сухан гуфтан бо ғайрияҳудиён омода сохт. Агар ӯ ба ҷаҳони яҳудии Ерусалим ворид мешуд, ин метавонист нуқтаи назари дигарро шакл диҳад. Бо вучуди ин, Худо вазъиятро тартиб дод, то ӯро барои расидан ба халқҳои гуногун омода созад. Даъвати ӯ хоҳиши Худо дар дили ӯ буд. Ӯ меҳост имонро тавре эълон кунад, ки мувофиқ ба иродаи Худо барои ӯ буд (1:23).

Худовандо, мо ба Ту шукур мегӯем, ки моро даъват кардӣ, то ба Ту пайравӣ кунем. Роҳҳои Ту аз роҳҳои мо баландтару беҳтаранд. Мо медонем, ки Масеҳ моро фаро меҳонад, то дар бораи наҷоти бузурги Ту ба дигарон шаҳодат диҳем.

Яъқуб кӣ буд?

Яъқуб, бародари нимхонаи Исои Масеҳ, яке аз шахсиятҳои муҳими калисои асри аввал буд. Ӯ роҳбари калисои Ерусалим гардид, дар Шӯрои Ерусалим иштирок кард, эҳтимол Исои эҳёшударо дида буд ва аз ҷониби масеҳиёни яҳудии асрҳои баъдӣ хеле эҳтиром мешуд. Дар навиштаҳои калисои аввал ӯро баъзан «Яъқуби Одил» меномиданд, зеро шахси парҳезгор ва эҳтиромкунандаи шариат буд.

Номи ӯ аввалин бор дар Инҷили Mark 6:3 (нигаред ҳамчунин Matthew 13:55) зикр мешавад, вақте ки Исо дар Носира рад карда шуд. Дар аввал бародарони Исо ба Ӯ имон надоштанд (нигаред John 7:5). Ба назар мерасад, ки имони Яъқуб баъд аз зоҳиршавии Масеҳи эҳёшуда ба ӯ ба вучуд омад (1 Қўр. 15:7).

Бо пешрафти калисои Ерусалим, Яъқуб тадриҷан ба мақоми роҳбарӣ расид. Дар аввали китоби Acts of the Apostles Петрус роҳбари асосӣ буд, аммо баъд аз рафтани ӯ (Аъмол 12:17) Яъқуб мавқеи марказиро ишғол кард. Баъзе муҳаққиқон бар онанд, ки дар ин марҳила «дувоздаҳ ҳавворӣ» бо гурӯҳи пирон (калонсолон) иваз шуданд ва Яъқуб дар миёни онҳо мақоми вижа пайдо кард. Ҳамчунин мумкин

аст ӯ дар баробари ҳаввориён вазифаи роҳбарӣ дошта бошад. Дар Ғалотиён 1:19 Павлус Яъқубро зикр мекунад ва эҳтимол ӯро «ҳавворӣ» мешуморад, гарчанде ки аз дувоздаҳ нафар набуд.

Хулосаи Ғалотиён 2

Ғалотиён 2 ба мо нишон медиҳад, ки хизматгори ҳақиқии Худо диққати худро ба Инчил равона мекунад, на ба корҳои шариат ё кӯшишҳои инсонӣ. Павлус мефаҳмонад, ки инсон бо иҷро кардани шариат сафед намешавад, балки танҳо ба воситаи имон ба Исои Масеҳ сафед шумурда мешавад (Ғал. 2:16). Ҳатто вақте ки баъзеҳо мехостанд одамонро маҷбур созанд, ки расму оинҳои яҳудиёро риоя кунанд, Павлус устувор монд, зеро наҷот танҳо аз Ғайбӣ Худост, на аз корҳои мо.

Маркази ин боб дар ояти 20 аст. Павлус мегӯяд: «Бо Масеҳ маслӯб шудаам; ва акнун на ман зиндагӣ мекунам, балки Масеҳ дар ман зиндагӣ мекунад» (Ғал. 2:20, КМ99). Ин маъно дорад, ки вақте ба Масеҳ имон меорем, худро бо марг ва эҳёи Ӯ ҳамроҳ медонем. Ҳаёти кӯҳнаи пур аз гуноҳ ва худтакякунӣ бояд бимирад ва ҳаёти наво, ки Масеҳ медиҳад, дар мо оғоз шавад. Мо дигар барои ба даст овардани қабулшавӣ назди Худо талош намекунем; баръакс, аз рӯи муҳаббат ва қуввате зиндагӣ мекунем, ки Масеҳ дар мо амал мекунад.

Ин боб ба мо хотиррасон мекунад, ки тамоми хизмати рӯҳонӣ бояд ба Инчили Ғайбӣ асос ёбад. Наҷот тӯҳфаи Худост ва ҳаёти масеҳӣ низ бо ҳамон Ғайбӣ идома меёбад. Вақте ки мо худро бо марг ва эҳёи Масеҳ як медонем, озодӣ, умед ва қуввати ҳақиқиро барои зиндагӣ кардан ба ҷалоли Худо пайдо мекунем.

Рост истодан дар ҳақиқати Инчил - 2:1-10

Боздиди дуҷум ба Ерусалим (Ғалотиён 2:1-10)

Дар ин қисми Навиштаҳои Муқаддас мо мебинем, ки пас аз чордаҳ сол Павлус бо Барнаббо ва Титус ба Ерусалим рафт. Ин сафар аз рӯи хоҳиши шахсии ӯ набуд; Худо ӯро роҳнамоӣ мекард. Ӯ мехост бо дигар роҳбарони калисо вохӯрад ва бинад, ки ҳамаи онҳо як Инчилро мавъиза мекунанд. Ин ба мо хотиррасон мекунад, ки хизмати ҳақиқӣ танҳо бо қуввати инсон пеш намеравад, балки зери роҳнамоии Худо ва дар ҳамкорӣ бо дигар имондорон анҷом меёбад.

Дар маркази ин воқеа Титус меистод. Ӯ ҷунонӣ буд ва хатна нашуда буд. Баъзеҳо таълим медоданд, ки барои наҷот ёфтани танҳо имон ба Масеҳ кофӣ нест ва одам бояд баъзе расму оинҳои диниро низ иҷро кунад. Аммо зиндагии Титус шаҳодат медиҳад, ки Худо аллакай дар дили ӯ амал кардааст. Ҳама медиданд, ки ӯ ба Масеҳ имон дорад ва фарзанди Худост.

Аз ҳамин сабаб ӯро маҷбур накарданд, ки хатна шавад. Навиштаҳо нишон медиҳанд, ки ҳақиқати Инчил бояд ҳифз карда шавад. Агар ба Инчил талаботи иловагӣ ҳамроҳ карда шавад, он дигар Инчили Ғайбӣ нахоҳад монд.

Ин барои мо низ дарси муҳим аст. Бисёр вақт одамон фикр мекунад, ки барои қабул шудани онҳо назди Худо бояд корҳои бештар кунанд, қоидаҳои бештар риоя намоянд ё худро сазовортар нишон диҳанд. Аммо наҷот мукофоти корҳои мо нест. Наҷот тӯҳфаи Худост.

Мо на бо корҳои нек, на бо маросимҳои динӣ ва на бо кӯшишҳои шахсӣ наҷот меёбем. Мо танҳо ба воситаи Масеҳ ва танҳо бо имон наҷот меёбем. Масеҳ он кореро анҷом дод, ки мо ҳаргиз карда наметавонистем. Ё гуноҳҳои моро бар дӯш гирифт ва роҳи ошӣ бо Худоро кушод.

Якдилии Инҷил (оятҳои 6–10)

Навиштаҳо мегӯянд, ки роҳбарони калисои Ерусалим ба паёми Инҷил чизе илова накарданд. Онҳо диданд, ки ҳамонои Худое, ки дар миёни яҳудиён амал мекард, дар миёни ғайрияҳудиён низ амал дорад. Гарчанде хизмати онҳо ба гурӯҳҳои гуногуни одамон равона шуда буд, паёми онҳо як буд: наҷот танҳо дар Масеҳ аст.

Ин вохӯрӣ ба мо нишон медиҳад, ки имондорон метавонанд вазифаҳои гуногун дошта бошанд, аммо дар ҳақиқати Инҷил бояд муттаҳид бошанд. Вақте маркази диққати мо Масеҳ аст, ягонагӣ нигоҳ дошта мешавад.

Дар охир онҳо як чизро махсус таъкид карданд: камбағалонро фаромӯш накунад. Имони ҳақиқӣ на танҳо дар сухан, балки дар муҳаббат ва ғамхорӣ нисбати дигарон низ зоҳир мешавад. Диле, ки файзи Худоро қабул кардааст, нисбати эҳтиёҷоти дигарон бетафовут наметонад.

Дар бораи боби 2-юми Ғалотиён ду назарияи асосии муҳофизакор вучуд дорад:

1. Назарияи Ғалотиёи Ҷанубӣ

- Нома ба Ғалотиён барвақт навишта шудааст (тақрибан соли 49 мелодӣ).
- Ғалотиён 2 = Аъмоли Ҳаввориён 15 (Шӯрои Ерусалим).

2. Назарияи сафари қаҳтӣ

- Ғалотиён 2 = Аъмоли Ҳаввориён 11 (сафари Павлус ба Ерусалим дар вақти қаҳтӣ).
- Шӯрои Ерусалим баъдтар рӯй дод.
- Нома ба Ғалотиён каме дертар навишта шудааст.

Мулоҳиза

Ғалотиён 2 моро даъват мекунад, ки ба

Дар бораи боби 2-юми Ғалотиён ду назарияи асосии муҳофизакор вучуд дорад:

1. Назарияи Ғалотиёи Ҷанубӣ

Ғалотиён барвақт навишта шудааст (тақрибан соли 49 мелодӣ).

- Ғалотиён 2 = Аъмоли Ҳаввориён 15 (Шӯрои Ерусалим).

2. Назарияи Сафари Қаҳтӣ

- Ғалотиён 2 = Аъмоли Ҳаввориён 11 (сафари Павлус ба Ерусалим дар вақти қаҳтӣ).
- Шӯрои Ерусалим баъдтар рӯй дод.
- Ғалотиён каме дертар навишта шудааст.

Инчили пок ва соддаи Масеҳ устувор бимонем. Вақте одамон меҳоҳанд ба файзи Худо чизе илова кунанд, мо бояд ба ҳақиқати Каломи Худо таъя кунем. Наҷоти мо бар корҳои мо асос наёфтааст, балки бар кори комили Масеҳ дар салиб.

Имрӯз шукргузор бошем, ки Худо моро на аз рӯи сазовории мо, балки аз рӯи муҳаббат ва файзи Худ қабул кардааст.

Омӯзиши калима

Калимаи «фидя кардан» дар 3:13 (КМ92) маънои озод кардан бо пардохти нархро дорад (КМО). Музди гуноҳ мамонт аст ва Масеҳ барои ин музд бо қурбонии муқаддаси Худ дар салиб пардохт кард. Гуноҳ гарон аст ва хуни Масеҳ барои ҷазои гуноҳ пардохта шуд.

Дар Масеҳ мо аз лаънат халос мешавем, чунон ки дар **Такрори Шариат 21:22** гуфта мешавад, вақте ки ҷисм бар дарахт овехта мешавад. Калимаи «дарахт» аз ҳамин порча бармеояд, зеро мо медонем, ки салиб аз чӯб сохта шудааст. Пайваст шудан ба дарахт дар Аҳди Қадим бештар ба лаънат ишора мекунад, на танҳо ба тарзи марги Исо. Таълимоти бардурӯғ, мисли таълимоти **Шоҳидони Йеҳӯва**, нишон медиҳад, ки Исо бар дарахт мурд, на дар салиб. Ин ақида ҳақиқатро таҳриф мекунад, зеро мо медонем, ки салиб аз чӯб, яъне аз дарахт, сохта шудааст.

Се истиорае, ки дар Китоби муқаддас барои тавсифи кори наҷотбахши Масеҳ истифода мешаванд

Се истиорае, ки дар Библия барои тавсифи кори наҷотбахши Масеҳ истифода мешаванд — **кафорат, ошӣ ва фидя (харидан аз ғуломӣ)** — се ҷиҳати гуногуни як ҳақиқати ягона мебошанд: **наҷоти инсон дар Масеҳ**. Ҳар яке мушкилоти асосии гунохро нишон медиҳад ва мефаҳмонад, ки чӣ гуна марг ва қурбонии Исо онро ҳал мекунад.

1. Кафорат (Қурбонӣ барои гуноҳ)

Кафорат маънои қурбонӣ барои гунохро дорад, ки ғазаби одилонаи Худоро аз гуноҳ дур мекунад. Гуноҳ на танҳо хато аст; он исён бар зидди Худои муқаддас аст. Аз ин сабаб адолати Худо талаб мекунад, ки гуноҳ ҷазо гирад.

Дар Аҳди Қадим ҳайвонот ҳамчун қурбонӣ оварда мешуданд, аммо ин қурбониҳо танҳо нишона ва пешнамоиши қурбонии ҳақиқӣ буданд. Вақте ки Исо дар салиб мурд, ӯ ҳамчун қурбонии комил барои гуноҳи инсоният ҷони Худро дод. Бо ин роҳ ӯ ҷазое, ки инсон бояд мегирифт, ба ҷои ӯ гирифт.

Аз ин рӯ, кафорат нишон медиҳад, ки гуноҳи мо баҳшида мешавад, зеро адолати

Худо дар марги Масеҳ қонеъ гардид.

2. Ошті (Барқарор шудани муносибат)

Гуноҳ на танҳо ҷазо меорад; он инчунин ҷудой байни инсон ва Худо ба вучуд меорад. Библия таълим медиҳад, ки инсон аз Худо бегона шудааст ва муносибати дӯстии аввалия вайрон шудааст.

Марги Масеҳ ин монеаро бардошт. Вақте ки гуноҳ бахшида мешавад, душманӣ байни инсон ва Худо бартараф мегардад. Ба ҳамин сабаб, тавассути Масеҳ одам метавонад боз ба Худо наздик шавад ва бо Ӯ муносибати сулҳомез дошта бошад.

Пас, ошті маънои онро дорад, ки муносибати гумшуда бо Худо барқарор мешавад.

3. Фидя (Харидан аз ғуломӣ)

Библия инчунин гуноҳро ҳамчун ғуломӣ тасвир мекунад. Инсон на танҳо гунаҳкор аст, балки зери қудрати гуноҳ қарор дорад. Ӯ наметавонад худро озод кунад.

Фидя маънои пардохти нарх барои озод кардани ғуломро дорад. Исо бо марги Худ дар салиб нархи озодии моро пардохт кард. Қурбонии Ӯ моро аз ғуломии гуноҳ, марг ва ҳукм озод мекунад.

Пас, фидя нишон медиҳад, ки мо аз қудрати гуноҳ раҳо мешавем.

Чӣ гуна ин се якҷоя наҷотро нишон медиҳанд

Ин се истиора якҷоя тасвири пурраи наҷотро нишон медиҳанд:

- **Кафорат** — гуноҳи мо бахшида мешавад (мушкилоти ҷазои гуноҳ ҳал мешавад).
- **Ошті** — муносибати мо бо Худо барқарор мешавад (мушкилоти ҷудой ҳал мешавад).
- **Фидя** — мо аз ғуломии гуноҳ озод мешавем (мушкилоти қудрати гуноҳ ҳал мешавад).

Ҳамин тавр, наҷот дар Масеҳ танҳо бахшиши гуноҳ нест. Он инчунин сулҳ бо Худо ва озодӣ аз қудрати гуноҳ мебошад. Марги Исо дар салиб ҳамаи инро якбора иҷро кард, то ки ҳар касе ки ба Ӯ бо имон бовар мекунад, ҳаёти нав ва муносибати дуруст бо Худо дошта бошад.

Хулоса:

- **Кафорат** — гуноҳи мо бахшида мешавад.
- **Оштӣ** — мо бо Худо сулҳ мекунем.
- **Фидя** — мо аз ғуломии гуноҳ озод мешавем.

Ҳамаи инҳо якҷоя маънои **наҷоти пурра дар Масеҳ** мебошанд.

Дар боби 2-и номаи Ғалотиён мо танҳо як воқеаи таърихиро намехонем, балки даъватро мебинем, ки ба Инчил содиқ бимонем, ҳатто вақте ки фишор вучуд дорад.

Навиштаҳои Муқаддас мегӯянд, ки баъди чордаҳ сол Павлус ба Ерусалим рафт. Ӯ Инчилеро, ки ба ғайрияҳудиён мавъиза мекард, ба роҳбарони калисо фаҳмонд. Онҳо эътироф карданд, ки ин паём дуруст аст ва Навиштаҳо мегӯянд: «ба ман чизе илова накарданд» (2:6).

Ҳатто Титус, ки ҷунун буд, маҷбур карда нашуд, ки хатна шавад. Навиштаҳои Муқаддас мегӯянд: «Ба онҳо ҳатто як соат ҳам иттибот накардем, то ҳақиқати Инчил назди шумо боқӣ монад» (2:5).

Ин барои мо дарси муҳим аст. Ҳақиқати Инчилро бо қоидаҳо ва талаботи одамон омехта кардан мумкин нест. На қонун, на анъана ва на фикри мардум наметавонад ба қори Масеҳ чизе илова кунад. Наҷот танҳо аз рӯи файзи Худо аст.

Ҷадвали Ҳаёти Павлус

Аз таваллуд то сафари якуми башоратдиҳӣ

Сана (м.)	Рӯйдод	Оятҳо	Шарҳ
тақр. 5–10 м.	Таваллуд дар Тарсус (Қилиқия)	Аъм. 22:3	Шаҳрванди Рум буд; яҳудӣ аз қабилаи Бинёмин (Фил. 3:5)
тақр. 15–25 м.	Таълим дар Ерусалим назди Ғамалиил	Аъм. 22:3	Ҳамчун фарисӣ тарбия ёфт; дар дини яҳудӣ пешрафт мекард (Ғал. 1:14)
тақр. 30–33 м.	Таъқиби калисо	Аъм. 7:58; 8:1–3	Ҳузур дошт дар сангсор шудани Истефанус; имондоронро зиндонӣ мекард
тақр. 33–35 м.	Табдилебӣ дар роҳи Димишқ	Аъм. 9:1–19	Мулоқот бо Масеҳи эҳёшуда
тақр. 33–36 м.	Арабистон ва Димишқ	Ғал. 1:17	Давраи омодагӣ; бозгашт ба Димишқ
тақр. 36–38 м.	Сафари аввал ба Ерусалим (15 рӯз бо Петрус)	Ғал. 1:18–19; Аъм. 9:26–30	Бо Петрус ва Яқуб вохӯрд; аз сабаби хатар фиристода шуд
тақр. 36–44 м.	Хизмат дар Сурия ва Қилиқия (минтақаи Тарсус)	Ғал. 1:21	Солҳои нисбатан пинҳонӣ; давраи ташаккули хизмат
тақр. 43–44 м.	Барнаббо Павлусро ба Антиохия меорад	Аъм. 11:25–26	Як сол таълим дод; шогирдон аввалин бор «масеҳӣ» номида шуданд
46 м.	Сафари кӯмак ба Ерусалим (гурӯснагӣ)	Аъм. 11:27–30	Тӯҳфа аз калисои Антиохия бурда шуд
47–48 м.	Фиристода шудан ба сафари якуми башоратдиҳӣ	Аъм. 13:1–3	Бо роҳбарии Рӯҳулқудс аз Антиохия фиристода шуданд

Чӣ меомӯзем?

- 1. Пеш аз сафари бузурги башоратдиҳӣ, Павлус тақрибан 10–12 сол омодагӣ дид.
- 2. Илоҳиёт ва имони ӯ дар танҳой, азоб ва хизмати маҳаллӣ ташаккул ёфт.
- 3. Худо аввал инсонро дар пинҳонӣ месозад, баъд дар ошкоро истифода мебарад.

Ин принцип имрӯз ҳам тағйир наёфтааст.

Ҷамъомад дар Ерусалим

Ҷамъомад дар Ерусалим бо эҳтимоли ҷудой ва ихтилоф оғоз ёфт, вале бо ҳамкорӣ ва ягонагӣ анҷом ёфт. Чунон ки дар Забур гуфта шудааст:

«Инак, чӣ хуш аст ва чӣ дилпазир, ки бародарон дар як ҷой ҳамнишин бошанд; Инак, чӣ некӯ ва чӣ хуш аст, ки бародарон дар якдилӣ сокин бошанд» (Забур 132:1, КМ92).

Ин воқеа ба мо меомӯзад, ки Худо одамонро ба хизматҳои гуногун ва ҷойҳои гуногун даъват мекунад, аммо ҳамаи мо як Инҷилро мавъиза мекунем ва барои бунёди Калисои Ё меҳнат мекунем. Дар миёни онҳое ки Масеҳро мешиносанду дӯст медоранд, ҷой барои рақобат нест. Петрус, гарчанде ки расули бузург буд, бо фурӯтанӣ иҷозат дод, ки Павлус хизмати худро идома диҳад.

Дар боби 1-уми Ғалотиён Павлус истиқлолияти худро аз расулони нишон медиҳад, аммо дар боби 2-юм вобастагии мутақобили худро бо онҳо таъкид мекунад. Ё озод буд, вале ҳамзамон дар ҳамфикрӣ ва шарикӣ бо дигарон хизмат мекард.

Баъд аз баррасии масъалаҳои таълимотӣ, диққат ба амалия равона мешавад — кӯмак ба камбағалон (Ғалотиён 2:10). Таълимоти дуруст ҳеҷ гоҳ ҷойгузини вазифаи масеҳӣ намешавад (ниг. Яқуб 2:14–26). Павлус ҳамеша нисбати ниёзмандон ғамхорӣ мекард (Аъмол 11:27–30), бинобар ин бо хурсандӣ ин масъулиятро пазируфт.

Ҳарчанд ҷамъомад бо мувофиқа анҷом ёфт, мушкилот пурра бартараф нашуд. Яҳудигароён кори худро қатъ накарданд ва кӯшиш мекарданд калисоҳоро, ки Павлус бунёд карда буд, ба ташвиш андозанд. Павлус қарорҳои конфронсро ба калисоҳо расонд (Аъмол 15:23; 16:4), вале муҳолифон аз паси ӯ мерафтанд ва ҳатто дар Антиёхия Петрусро низ мутаассир карданд (Ғалотиён 2:11).

Эҳтимолан номаи Ғалотиён яке аз аввалин номаҳои Павлус мебошад. Дар он қариб ҳамаи таълимоти асосие, ки ӯ баъдтар мавъиза ва таълим дод, ҷой доранд. Ҷузъиёти таърихӣ муҳиманд, аммо муҳимтар аз ҳама мазмуни рӯҳонии ин нома мебошад.

Дуо барои татбиқ

Эй Падари Осмонӣ,
ба мо кумак кун, ки дар якдилӣ зиндагӣ кунем ва барои Инҷили ҳақиқӣ ҳамкор бошем. Аз дилҳои мо ҳар гуна рақобат, ғурур ва ҳасадро дур соз. Ба мо фурӯтанӣ деҳ, то хизмати дигаронро эҳтиром кунем ва ҷои худро дар бадани Масеҳ дуруст бифаҳмем.

Худовандо, имони моро танҳо дар сухан маҳдуд нагардон, балки иҷозат деҳ, ки онро дар амал нишон диҳем — махсусан дар кӯмак ба камбағалон ва ниёзмандон. Калисои Туро аз ихтилоф ва таълимоти нодуруст муҳофизат намо. Ба мо далерӣ бидеҳ, то дар ҳақиқат устувор бошем ва дар муҳаббат амал кунем.

Дар номи Исои Масеҳ, омин.

Вақте ки тарс ҳақиқатро соя мекунад (2:11–14)

Петрус бо ғайрияҳудиён якҷо меҳӯрд. Аммо вақте ки баъзеҳо омаданд, ӯ худро канор гирифт, зеро метарсид.

Павлус ўро рӯ ба рӯ танбеҳ дод, зеро «онҳо мувофиқи ҳақиқати Инчил рафтор намекарданд» (2:14).

Ҳатто роҳбарони рӯҳонӣ метавонанд зери фишор хато кунанд. Савол ин аст: Оё мо аз одамон бештар метарсем ё аз Худо?

Ҳақиқати Инчил бояд дар рафтори мо намоён бошад, на танҳо дар суҳанони мо.

3. Асоси наҷот — имон, на аъмол (2:15–21)

Маркази боб дар ин оят аст: «Одам бо аъмоли шариат сафед намешавад, балки танҳо бо имон ба Исои Масеҳ» (2:16).

Инчил равшан аст: Мо худро наҷот намедихем. Қонун моро сафед намекунад. Масеҳ моро сафед мекунад.

Павлус чунин мегӯяд: «Бо Масеҳ маслӯб шудаам; ва дигар ман зиндагӣ намекунам, балки Масеҳ дар ман зиндагӣ мекунад; ва ҳаёте ки ҳоло дар ҷисм зиндагӣ мекунам, бо имон ба Писари Худо зиндагӣ мекунам, ки маро дӯст дошт ва Худро барои ман таслим намуд» (2:19–20).

Ин ҳаёти масеҳӣ аст — на кӯшиши исбот кардани худ, балки зиндагӣ кардан аз имон.

**Мо бояд дарк кунем,
ки раҳмат — он вақте аст, ки
Худо ба мо он чизеро, ки
сазовораш ҳастем (ҷазои
гуноҳ), намедихад.
Вале Файз — он аст, ки Ё ба мо
чизҳое медиҳад, ки
сазоворашон нестем — масалан,
омурзиши гуноҳ.**

Хулоса

Павлус ин бобро бо огоҳӣ анҷом медиҳад: «Файзи Худоро ботил намекунам; зеро агар адолат ба воситаи шариат бошад, пас Масеҳ беҳуда мурд» (2:21).

Агар мо ба аъмоли худ такя кунем, мо қурбонии Масеҳро камарзиш мекунем.

Имрӯз аз худ бипурс: Оё ман ба файзи Худо такя мекунам, ё ба кӯшишҳои худ? Оё ман дар ҳақиқати Инҷил устувор меистам, вақте ки дигарон фишор меоранд?

Рост истодан дар Инҷил осон нест. Аммо ҳаёти ҳақиқӣ танҳо дар он аст.

Агар хоҳӣ, метавонам барои мавъиза ё дарси калисой низ сохтори тайёр омода кунам.

Муҳокима барои равшанӣ: Оё масеҳиён воқеан аз шариат озоданд?

Бисёре аз масеҳиён мегӯянд, ки имондорон аз шариат комилан озоданд. Бо вучуди ин, воқеият нисбат ба ин изҳорот нозукитар аст. Муҳим аст фаҳмем, ки озодӣ аз қонун дар заминаи этиқоди масеҳӣ чӣ маъно дорад.

Исо гуфт, ки Ӯ на барои бекор кардани Шариат, балки барои иҷрои он омадааст (Матто 5:17). Шариат ба мо хизмат мекунад, то моро аз гуноҳ дар ҳаёти худ огоҳ созад (Ғалотиён 2:18–19). Гарчанде ки шариат ба мо таъсир расонда, камбудиҳои моро ошкор мекунад, аз масеҳиён дигар талаб карда намешавад, ки қоидаҳои онро ҳамчун шартӣ наҷот ба таври қатъӣ риоя кунанд.

Наҷот ба воситаи имон ба Масеҳ меояд, на ба воситаи риояи шариат. Гарчанде ки шариат то ҳол табиати гунаҳкори моро фош мекунад, муносибати мо бо Худо бар иттифоқи қонунӣ асос намеёбад. Баръакс, мо мекӯшем мисли Масеҳ зиндагӣ кунем ва хислати Ӯро дар амалҳои худ инъикос намоем.

Мо даъват шудаем, ки Худо ва ҳамсоюгонамонро дӯст дорем, на ин ки шариатро ҳамчун воситаи ба даст овардани илтифоти Худо ё расидан ба камолоти ахлоқӣ истифода барем.

Танҳо бо имон

Сафед шудан танҳо натиҷаи имони наҷотбахш ба Исои Масеҳ аст. Чунон ки Каломи Худо, мо «ба Масеҳ имон овардем, то бо имон сафед шавем, на бо аъмоли шариат» (ниг. Ғалотиён 2:16). Ин муқоиса равшан нишон медиҳад, ки ҳеҷ гуна кӯшиш, хизмат ё шоистагии инсонӣ наметавонад ба имон чизе илова кунад.

Имон маънои бовар кардан ва пурра такя намудан ба Масеҳ барои наҷотро дорад — на ба корҳои худ, на ба адолати зоҳирӣ ва на ба қобилияти шахсӣ. Павлус

имонро на бо қонунпарастӣ, балки бо «аъмол» муқоиса мекунад. Ҳар қадаре ки корҳои инсон нек ва самимӣ бошанд ҳам, онҳо ҳеҷ гоҳ наметавонанд инсонро назди Худо одил гардонанд.

Дар номаи Ғалотиён масъала ин нест, ки вафодории Худо бар зидди ноустувории инсон гузошта шавад, балки масъала дар муқоисаи ғайзии роғбати Худо бо қўшиши инсон барои худнаҷотдиҳӣ мебошад. Салиби Масеҳ кори наҷотро пурра анҷом дод. Имон посухи зарурии инсон ба ин кори анҷомшуда аст. Мо «ба василаи имон» сафед мешавем, на «ба хотири имон» — яъне имон сабаб нест, балки восита мебошад.

Имон худ як кори шоиста нест ва ба «аъмоли шариат» табдил намеёбад. «Зеро ки ба ғайзии наҷот ёфтаед, ба василаи имон, ва ин аз шумо нест, балки атои Худост; на аз аъмол, то ки ҳеҷ кас фахр накунад» (Эфсӯсии 2:8–9, КМО). Имони ҳақиқӣ атои Худост ва натиҷаи кори Рӯҳулқудс дар дил мебошад.

Пас, наҷот «имон плюс аъмол» нест, балки имон ба Масеҳ аст, ки ҳама корро анҷом додааст. Вақте шахс бо имон ба Масеҳ бовар мекунад, ӯ «дар Масеҳ» мегардад. Маҳз Ёст, ки моро наҷот медиҳад. Баъд аз он, мо бо тарзи зиндагии худ ҳаққонияти имонамонро нишон медиҳем. Танҳо имон ва танҳо Масеҳ.

Ҳаёти масеҳӣ, гарчанде ки дар қисм зиндагӣ мешавад, «бо имон» зиндагӣ мегардад (ниг. Ғалотиён 2:20). Мо на танҳо бо имон сафед мешавем, балки бо имон зиндагӣ мекунем. Имон як воқеаи яқдағъаина нест, балки воқеияти зинда ва ғайбӣ аст, ки тамоми ҳаёти имондорро фаро мегирад.

Объекти ин имон Исои Масеҳ, Писари Худост, «ки маро дӯст дошт ва Худро барои ман таслим намуд» (Ғалотиён 2:20, КМО). Ин ҷумла тамоми таълимоти кафоратро дар бар мегирад. Ҳеҷ қувваи беруна Масеҳро маҷбур накард, ки бимирад; муҳаббати беандоза ва ғайбӣи Худо Ёро ба салиб бурд. Ё на барои Худ, балки «барои ман» ранҷ кашид.

Ин аст паёми Инҷил: танҳо бо имон, танҳо дар Масеҳ.

**Лекин фаҳмидем, ки инсон
на бо иҷро кардани шариат,
балки бо имон ба Исои Масеҳ
дар назари Худо сафед
мешавад.**

**Бино бар ин, мо низ ба Исои
Масеҳ имон овардем, то ки
на бо иҷрои шариати Мусо,
балки ба воситаи имон ба
Масеҳ сафед шавем, чунки
ба воситаи иҷро кардани
шариат ҳеҷ кас сафед
намешавад.**

Ғалотиён 2:16, КМО

2:15–21 — Имон ба Масеҳ ва озодӣ аз шариат

Сафед шудан

Сафед шудан амали файзи озоди Худост, ки дар он Ӯ ҳамаи гуноҳҳои моро мебахшад ва моро дар назари Худ одил қабул мекунад — танҳо ба хоҳири адолати Масеҳ, ки ба мо нисбат дода шудааст ва танҳо бо имон қабул мегардад.

Сафед шудан маънои онро дорад, ки Худо шахсро «одил ҳисоб мекунад» ё «одил эълон менамояд». Агар инсон комилан бегуноҳ мебуд ва тамоми шариати ахлоқи Худоро пурра иҷро мекард, метавонист бо қорҳои худ сафед шавад. Аммо Павлус таълим медиҳад, ки ин барои ҳеҷ кас — на яҳудӣ ва на ғайрияҳудӣ — имконнопазир аст (ниг. Румиён 1–2).

Дар Ғалотиён 2:16 гуфта мешавад, ки инсон «бо аъмоли шариат сафед намешавад». «Аъмоли шариат» на танҳо хатна, қонунҳои ғизой ё риояи рӯзи шанбе мебошанд, балки ҳар гуна кӯшиши инсон аст, ки бо иттиҳоди қонун худро назди Худо одил гардонад. Павлус Худоро чунин муаррифӣ мекунад: «Он ки осоиёндар сафед мекунад» (Румиён 4:5, КМО).

Сафед шудан амали якбора аст, на раванд.

«Пас, чун бо имон сафед шудаем, бо Худо осоиштагӣ дорем» (Румиён 5:1, КМО). Ягон масеҳӣ «зиёдтар сафедшуда» нест. Ин як воқеаи фаврӣ аст, ки дар лаҳзаи имон овардан ба Масеҳ рӯй медиҳад. Агар сафед шудан бо қорҳои инсон мебуд, он гоҳ равандӣ ва тадриҷӣ мешуд.

Сафед шудан кори Худост, на натиҷаи хислат ё аъмоли инсон.

«Худост, ки сафед мекунад» (Румиён 8:33, КМО). Шариат гуноҳро ошкор мекунад, вале наҷот намедиҳад (ниг. Румиён 3:20). Дар файзи Худо гуноҳҳои мо бар Масеҳ гузошта шуданд ва адолати Ӯ ба ҳисоби мо навишта шуд (ниг. 2 Қўринтиён 5:21).

Дар сафед шудан Худо гуноҳкорро одил эълон мекунад, на он ки дарҳол табиати ӯро комилан тағйир диҳад (гарчанде ки сафед шудан ҳаёти навро ба вучуд меорад — ниг. Яъқуб 2). Пеш аз имон инсон назди Худо **ГУНАҲКОР** аст, аммо дар лаҳзаи имон овардан ӯ **БЕГУНОҲ** эълон мешавад ва дигар ҳеҷ гоҳ назди Худо айбдор намегардад. Раванди муқаддас шудан ҳоло ҳам давом дорад. Дар ин роҳ мо бо гуноҳ мубориза мебарем, вале Худо ба мо қувват медиҳад, то бар он ғолиб шавем. Муҳимаш ин аст, ки дар Масеҳ мо дигар зери маҳкумияти гуноҳ нестем ва Худо моро ҳамчун гунаҳкорони маҳкумшуда намебинад.

Сафед шудан танҳо «бахшиш» нест, зеро шахси бахшидашуда метавонад боз гунаҳкор гардад. Аммо касе ки бо имон сафед шудааст, дигар ҳаргиз гунаҳкор ҳисоб намешавад. Ин ҳамчунин аз «афв» фарқ дорад, зеро шахси афвшуда ҳанӯз собиқа дорад. Дар сафед шудан гуноҳҳо дигар ба ёд оварда намешаванд:

«Хушо онҳое ки осиятҳояшон омурзида ва гуноҳҳояшон пӯшида шудаанд. Хушо он касе ки Худованд гуноҳашро ба ҳисоб намегирад»
(Забур 31:1–2; ниг. Румиён 4:1–8, КМО).

Ниҳоят, Худо «хубон»-ро не, балки осиеёноро сафед мекунад (Румиён 4:5). Бисёр одамон сафед намешаванд, зеро эътироф намеkunанд, ки гунаҳкоранд. Танҳо

гунаҳкорон метавонанд наҷот ёбанд (ниг. Матто 9:9–13; Луқо 18:9–14).

Файз

Мо бояд дарк кунем, ки **раҳмат** он аст, ки Худо ба мо он чизеро, ки сазовораш ҳастем (ҷазои гуноҳ), намедиҳад. Аммо **файз** он аст, ки Ӯ ба мо чизҳоро медиҳад, ки сазоворашон нестем — масалан, омурзиши гуноҳ ва ҳаёти ҷовидонӣ.

Мо инчунин бояд бифаҳмем, ки инсон сазовори файз ва неъматҳои Худо нест. Ҳатто вақте ки дигарон дар ҳаққи шахс шаҳодати нек медиҳанд, ӯ ҳудаш бояд иқрор кунад, ки нолоиқ аст. Имон аз шунидани Каломи Худо меояд, на аз корҳои неке, ки ба инсон обрӯ мебахшанд. Файзи Худо ҳеҷ гоҳ бо амалҳои мо идора ё ба даст оварда намешавад.

Дар ин ҷо паёми бузурги умед мавҷуд аст: Худо на танҳо Юнусро, балки ашшуриёнро низ наҷот дод. Гарчанде ки онҳо сазовори файз набуданд, Худо ба онҳо раҳм кард. Мо низ — ҳар яки мо — сазовори наҷот нестем, вале файзи Худо ба чуқуртарин нуқтаҳои зиндагии мо мерасад. Ӯ моро ҳатто аз ториктарин «шикамҳои моҳӣ» берун мебарорад.

**Мо бояд дарк кунем,
ки раҳмат — он вақте аст, ки
Худо ба мо он чизеро, ки
сазовораш ҳастем (ҷазои
гуноҳ), намедиҳад.
Вале Файз — он аст, ки Ӯ ба мо
чизҳое медиҳад, ки
сазоворашон нестем — масалан,
омурзиши гуноҳ.**

Ғалотиён 3 - Наҷот ба воситаи риояи шариат нест

Боби 3-юми китоби Ғалотиён таълим медиҳад, ки наҷот танҳо ба воситаи имон ба Исои Масеҳ аст, на ба воситаи иҷро кардани шариат. Ин суҳанон аз ҷониби Худо бо илҳами Рӯҳи Ӯ дода шудаанд, то мардум фаҳманд, ки роҳи рост шудан назди Худо имон мебошад.

Дар ин боб мисоли Иброҳим оварда мешавад: ӯ ба Худо имон овард ва ба ҳамин сабаб назди Худо одил ҳисобида шуд. Аз ҳамин рӯ, ҳамаи онҳое ки имон доранд, фарзандони рӯҳонии Иброҳим ба шумор мераванд.

Ин боб инчунин мефаҳмонад, ки касоне ки ба аъмоли шариат таъя мекунанд, зери лаънат қарор мегиранд, зеро ҳеҷ инсон наметавонад ҳамаи аҳкоми шариатро комилан иҷро кунад. Аммо Исои Масеҳ бо қурбонии Худ лаънати шариатро бар дӯш гирифт, то одамон аз он халос шаванд ва баракати Худо ба ҳамаи халқҳо бирасад.

Дар боб таълим дода мешавад, ки шариат баъдтар Иброҳим дода шуд ва мақсади он нишон додани гуноҳ ва роҳнамоӣ кардани одамон ба Масеҳ буд. Шариат мисли роҳбалад буд, ки одамонро то омадани Масеҳ нигоҳ медошт.

Дар охири боб таълим дода мешавад, ки ҳамаи онҳое ки ба Масеҳ имон доранд, фарзандони Худо мебошанд. Дар Масеҳ фарқияти миллат, мақом ё дигар ҷудоӣҳо аҳамияти наҷотбахш надоранд. Ҳамаи имондорон як ҳастанд ва ворисони ваъдаи ба Иброҳим дода шуда мебошанд.

3:1–5 — Ба тарзи оғоз карданатон идома диҳед — бо имон

Мо бо имон наҷот ёфтаем ва бо имон идома медиҳем. Дар тарзи рафтори мо ҳамчун масеҳиён фиреб нахӯред. Ин чанд оят баъзе ҳақиқатҳои хеле муҳимро барои мо ошкор мекунанд.

Масеҳ ошкоро барои ҳама мурд (3:1). Аз ин рӯ, вақте ки баъзеҳо мегӯянд, ки ӯ намурдааст ё аз марг раҳо шудааст, фиреб нахӯред. Вақте ки ӯ мурд, ҳукумати Рум, роҳбарони яҳудӣ ва мардум ҳама марги ӯро دیدанд.

Худо моро фиреб намедиҳад ва кӯшиш намекунад, ки он чиро, ки рӯй додааст, тағйир диҳад. Баъзе динҳо кӯшиш мекунанд бигӯянд, ки ӯ намурдааст, аммо аз нигоҳи таърихӣ ва библиявӣ ин ҳақиқати воқеӣ аст, ки онро тағйир додан мумкин нест.

Кофтукови таърих

Якчанд нависандагони қадимаи ғайримасеҳӣ тасдиқ мекунанд, ки Исо эъдом шудааст, ва шаҳодати онҳо муҳим аст, зеро онҳо пайравони Исо набуданд. Ин манбаъҳо нишон медиҳанд, ки марги Исо тавассути салиб дар ҷаҳони қадим ба таври васеъ маълум буд. Се шохиди муҳими таърихӣ таърихшиноси румӣ Таситус, таърихшиноси яҳудӣ Флавий Иосифус ва нависандаи суриягӣ Мара Бар-Серапион мебошанд.

Таърихшиноси румӣ Таситус, ки тақрибан соли 116-уми мелодӣ дар асари худ «Солномаҳо» (15.44) менависад, таъқиби масеҳиёнро дар замони император Нерон тасвир мекунад. Ҳангоми шарҳи пайдоиши ҳаракати масеҳӣ, ӯ навиштааст, ки «Масеҳ, ки номаш аз ӯ сарчашма гирифтааст, дар давраи ҳукмронии Тиберий аз дасти Понтий Пилат ҷазои шадидро аз сар гузаронд». Ибораи «ҷазои шадид» роҳи румии ишора ба салиб буд. Таситус ба масеҳият ҳамдардӣ надошт ва дар асл онро

ҳамчун хурофоти зараровар меҳисобид. Азбаски ӯ як таърихшиноси румӣ буд, ки дар бораи рӯйдодҳои тақрибан як аср пеш менавишт, изҳороти ӯ иддаои таърихи дар бораи он ки Исо тавассути салиб дар замони ҳокими румӣ Пилат эъдом шудааст, саҳт дастгирӣ мекунад.

Шоҳиди дигари муҳим таърихшиноси яҳудӣ Флавий Иосифус аст, ки тақрибан соли 93-юми мелодӣ дар асари таърихии худ «Қадимиятҳои яҳудиён» навиштааст. Дар порчае, ки рӯйдодҳои Яҳудияро дар давраи Рум тасвир мекунад, Иосифус мегӯяд, ки Пилат Исоро ба салиб маҳкум кардааст. Гарчанде ки олимони баҳс мекунанд, ки оё масеҳиёни баъдӣ қисматҳои ин порчаро каме таҳрир кардаанд, аксари таърихшиносон розӣ ҳастанд, ки изҳороти асосӣ — яъне он ки Исо дар замони Пилат эъдом шудааст — аз ҳуди Иосифус омадааст. Азбаски Иосифус таърихшиноси яҳудӣ буд, ки барои шунавандагони румӣ менавишт ва эътиқоди масеҳиро таблиғ намекард, шаҳодати ӯ тасдиқи мустақили он аст, ки Исо ба салиб кашида шудааст.

Ишораи сеюм аз Мара Бар-Серапион, файласуфи суриягӣ, меояд, ки ба писараш пас аз соли 70-уми мелодӣ, эҳтимолан дар охири асри якум ё аввали асри дуюм нома навиштааст. Дар нома ӯ дар бораи он ки ҷомеаҳо пас аз куштани муаллимони хирадманд чӣ гуна азоб кашиданд, андеша мекунад ва мепурсад, ки яҳудиён аз қатли «подшоҳи хирадманд»-и худ чӣ фоида ба даст оварданд. Гарчанде ки ӯ Исоро бо ном зикр намекунад, аксари таърихшиносон ин «подшоҳи хирадманд»-ро Исо медонанд, зеро тавсиф бо қатли як муаллими яҳудӣ, ки таъсири ӯ тавассути пайравонаш идома ёфт, мувофиқат мекунад. Нуктаи назари Мара ин аст, ки таълимоти ин марди хирадманд пас аз маргаш зинда монданд, ки бавосита хотираи таърихии қатли Исоро тасдиқ мекунад.

Ин манбаъҳо якҷоя — румӣ, яҳудӣ ва суриягӣ — нишон медиҳанд, ки эъдоми (маслуб кардан) на танҳо иддаое буд, ки дар навиштаҳои масеҳӣ мавҷуд аст, балки аз ҷониби бегонан дар ҷаҳони қадим низ эътироф шудааст. Шаҳодати онҳо, ки тақрибан байни солҳои 70 ва 116-уми мелодӣ навишта шудаанд, нишон медиҳад, ки аллакай дар асри якуми пас аз ҳаёти Исо ба таври васеъ эътироф шуда буд, ки ӯ махсусан аз ҷониби мақомоти Рум тавассути салиб кушта шудааст. Барои таърихшиносон, ин гуна тасдиқи мустақил ва ҳатто душманона яке аз сабабҳои, ки салиб шудани Исо яке аз рӯйдодҳои мустаҳкамтарин ва бозэтимодтарини таърихи қадим ҳисобида мешавад.

Андешаҳои тоҷикӣ

Дар Китоби Муқаддас, дар Галатиён (3:10), гуфта шудааст: "Аммо онҳое, ки бо иҷрои шарият дар назари Худо сафед шудан меҷӯянд, гирифтори лаънат мешаванд, чунки дар навиштаҷот чунин омадааст: «Ҳар кӣ ҳамаи навиштаҳои китоби шариятро доимо иҷро намекунад, лаънатзада мешавад».

Як зани ҷавони тоҷик гуфт: Аммо, ин ҷо як нуктаи муҳим аст: ин оят дар бораи онҳое аст, ки меҷӯянд ба воситаи иҷрои шарият наҷот ёбанд. Яъне, онҳо меҷӯянд ба воситаи аъмоли худ наҷот ёбанд, на ба воситаи имон ба Исои

Масеҳ. Масеҳиён бовар доранд, ки ҳеҷ кас наметавонад шариатро комил иҷро кунад, зеро ҳамаи мо гуноҳкор ҳастем. Аммо, имон ба Исои Масеҳ ба мо имкон медиҳад, ки аз гуноҳҳоямон озод шавем ва наҷот ёбем. Дар Рومیён (3:23), гуфта шудааст: "Зеро ҳамаи мо гуноҳ кардем ва аз иззати Худо маҳрум ҳастем." Ҳамин тавр, агар шумо имон ба Исои Масеҳ доред, шумо аз гуноҳҳоямон озод шудаед ва наҷот ёфтаед, на ба воситаи иҷрои шариат, балки ба воситаи имон ба Исо.

Ғалотиён 3:6–14 - Наҷот ба воситаи имон, на бо риояи шариат

6 Ана Иброҳим пайғамбар низ ба ваъдаи Худо бовар карда буд ва барои ҳамин Худо ӯро беайб ҳисоб намуд. 7 Пас бояд донед, ки насли Иброҳим онҳое ҳисобида мешаванд, ки имон доранд.

8 Азбаски навиштаҷот пешбинӣ карда буд, ки Худо халқҳои ғайрияҳудиёро ба хоҳири имонашон сафед мекунад, пешакӣ ба Иброҳим хушхабар дода гуфт: «Ба воситаи ту ҳамаи халқҳоро баракат медиҳам». 9 Иброҳим ба Худо бовар карду баракат ёфт. Пас онҳое, ки ба Исо имон доранд, ба баракати Иброҳим шарик мешаванд.

10 Аммо онҳое, ки бо иҷрои шариат дар назари Худо сафед шудан меҷӯянд, гирифтори лаънат мешаванд, чунки дар навиштаҷот чунин омадааст: «Ҳар кӣ ҳамаи навиштаҳои китоби шариатро доимо иҷро намекунад, лаънатзада мешавад». 11 Пас аниқ аст, ки ба воситаи риояи шариат касе худро дар пеши Худо сафед карда наметавонад, чунки дар навиштаҷот гуфта шудааст, ки шахси росткор ба воситаи имон зиндагӣ мекунад. 12 Аммо иҷрои шариат як чиз аст, имон овардан дигар чиз аст. Зеро навишта шудааст, ки «Ҳар кӣ тамоми шариатро иҷро мекунад, бо он зинда мемонад».

13 Азбаски мо шариатро иҷро карда наметавонистем, лаънатзада шуда будем. Лекин Масеҳ ба ҷойи мо ҳамин ҷазои лаънатро ба Худ гирифта, моро озод кард. Зеро дар навиштаҷот омадааст, ки «лаънатзада аст ҳар касе, ки ба дарахт овехта мешавад». 14 Исои Масеҳ ин корро бо мақсади он кард, ки ба воситаи ӯ баракате, ки Худо ба Иброҳим дода буд, ба халқҳои ғайрияҳудӣ дастрас шавад. Дар натиҷа мо Рӯҳулқудсро, ки Худо ваъда дода буд, ба воситаи имон гирифта метавонем.

Мо мегӯем: **«Бо дил бовар кун, на танҳо бо даст хизмат кун.»** Агар инсон танҳо кӯшиш кунад, ки бо корҳои зоҳирӣ Худоро розӣ кунад, вале дар дилаш имон набошад, ин кофӣ нест. Худо аввал ба дили инсон назар мекунад. Пас имон асос аст ва корҳои неқ аз имон ба вуҷуд меоянд.

Ин порчаи Каломи Худо нишон медиҳад, ки наҷот ва сафед шудан назди Худо аз роҳи имон аст, на аз роҳи иҷрои шариат. Иброҳим намунаи равшани ин ҳақиқат мебошад. Дар **Ғалотиён 3:6** гуфта шудааст, ки Иброҳим ба Худо имон овард ва ҳамин имон барои ӯ адолат ҳисоб карда шуд. Пас фарзандони ҳақиқии Иброҳим онҳое ҳастанд, ки ба Худо имон доранд (3:7).

Навиштаҷот пешакӣ нишон дод, ки Худо халқҳои дигарро низ бо имон сафед мекунад. Барои ҳамин Худо ба Иброҳим муждаи нек дод: «Дар ту ҳамаи халқҳо баракат хоҳанд ёфт» (3:8).

Пас ҳар касе ки имон дорад, бо Иброҳими имондор баракат меёбад (3:9).

Аммо онҳое ки ба корҳои шариат така мекунанд, зери лаънат мемонанд, зеро шариат талаб мекунад, ки инсон ҳамаи онро комилан иҷро кунад (3:10). Азбаски ҳеҷ кас шариатро пурра иҷро карда наметавонад, маълум аст, ки касе бо шариат назди Худо сафед намешавад. Навишта шудааст: «Одил бо имон зиндагӣ мекунад» (3:11).

Шариат бошад ба имон асос намеёбад, балки мегӯяд: «Касе ки инҳоро иҷро кунад, бо онҳо зиндагӣ мекунад» (3:12).

Хабари бузурги наҷот дар ин аст: Масеҳ моро аз лаънати шариат халос кард. Ў барои мо лаънат шуд, вақте ки бар дарахт (салиб) овехта шуд (3:13). Бо ин кор баракати Иброҳим ба ҳамаи халқҳо дар Исои Масеҳ расид ва мо ваъдаи Рӯҳулқудсро бо имон қабул мекунем (3:14).

Андешаи рӯҳонӣ

Ин порча моро даъват мекунад, ки ба корҳои худ така накунем, балки ба ваъдаи Худо бовар кунем. Чунон ки Иброҳим ба Худо имон овард, мо низ бояд ба кори наҷотбахши Масеҳ имон оварем. Наҷот атои файзи Худо аст ва он ба ҳар касе дода мешавад, ки бо дил ба Масеҳ имон меорад.

Ҳамчунин гуфта мешавад: **«Имон реша аст, амал мева аст.»**

Аввал бояд имон ба Масеҳ вучуд дошта бошад, ва аз ҳамин имон корҳои нек ба вучуд меоянд. Агар реша набошад, мева ҳам нахоҳад буд.

Худовандо, ман пурра ба Каломи Ту таваккал мекунам, ки маро тавассути қурбонии Масеҳ наҷот медиҳад. Ман медонам, ки барои наҷоти худ ҳеҷ коре карда наметавонам. Ман танҳо бо имон назди Ту меоям. Иброҳим намунаи имон аст, ва ман мехоҳам ба ин намуна пайравӣ кунам. Омин.

Ғалотиён 3:15-29 - ваъдаи Худо оид ба риояи шариат

15 Эй бародарону хоҳарон! Аз ҳаёти ҳаррӯза мисол меоварам, ки агар аҳду паймон бо розигии тарафҳо баста шуда бошад, онро касе на бекор карда ва на ба он чизе илова намуда метавонад. 16 Худо ваъдаҳои Худо ба Иброҳим ва ба насли вай дода буд. Диққат кунед, ки дар навиштаҷот «наслҳои вай» гуфта нашудааст, ки бисёриҳо ба назар гирифта шуда бошанд, балки «насли вай» гуфта шудааст, ки фақат ба як кас, яъне ба Масеҳ, ки Таъйиншудаи Худост, ишора мекунад. 17 Бо ҳамаи ин ман чӣ гуфтаниам? Худо бо Иброҳим аҳду паймон баста буд. Баъд аз чорсаду сӣ соли он шариати Мусо омад, аммо ин шариат аҳди Худоро, ки аллакай баста шуда буд, бекор карда ва ваъдаҳои Худоро аз байн бурда наметавонад. 18 Агар он чи Худо ваъда

додааст, ба мо ба воситаи иҷрои шариат насиб мешуда бошад, пас он дигар мувофиқи ваъда нест. Аммо Худо баракаташро ба Иброҳим мувофиқи ваъдааш ато кардааст.

19 Пас шариат барои чӣ даркор аст? Он баъдтар барои он илова шуда буд, ки чӣ будани гуноҳро нишон диҳад. Эътибори шариат фақат то замони омадани ҳамон насле буд, яъне Исои Масеҳ, ки барояш ваъда тааллуқ дошт. Худо шариатро ба воситаи фариштаҳо ба Мусо дод, ки вай байни Худо ва халқаш миёнарав буд. 20 Агар миёнарав бошад, пас тарафҳо низ ҳастанд. Аммо вақте ки Худо ваъда меод, миёнарав надошт. Ин нишон медиҳад, ки ваъда фақат аз як тараф дода шудааст, аз тарафи Худо.

21 Пас магар шариати Худо зидди ваъдаҳои ӯ аст? Ҳаргиз! Агар шариат ба одамон ҳаёти нав бахшида метавонист, Худо онҳоро дар асоси иҷрои шариат сафед мекард. 22 Аммо навиштаҷот мефармояд, ки ҳамаи одамон ба доми гуноҳ ҳамчун ба зиндон афтодаанд, то ки ваъдаи Худо ба онҳое дода шавад, ки ба Исои Масеҳ имон меоваранд. (3:15-22, КМО)

Мо тоҷикон аксар вақт ба он диққат медиҳем, ки чӣ кор кунем, то ба Худо итоат кунем. Мо ба қонун ё он чизе ки аз ҷиҳати иҷтимоӣ дуруст аст, барои кӯшиши писанд омадан ба Худо назар мекунем. Бо вучуди ин, мо фаромӯш мекунем, ки Худо ба мо баъзе чизҳои бузургро ваъда додааст, ки бояд ба мо сулҳ ва умед мебахшанд. Мо метавонем фикр кунем, ки ҳаёт аз рӯи корҳое, ки мо мекунем, муайян карда мешавад, аммо ҳаёти ҷовидонӣ аз он чизест, ки Падари мо Худо барои мо кардааст. Ё қадамҳои аввалинро гузошт, то дар офариниш ба мо ҳаёт ато кунад ва баъд аз он, барои мо қурбонӣ дод, то кафоратро пайдо кунем. Оё мо ба амалҳои худамон эътимод дорем ё ба амалҳои муваққати ӯ?

Имрӯз мо мебинем, ки ваъдаи Худо ба Иброҳим 430 сол пеш аз қонун буд (Ғалотиён 3:17). Ин нишон медиҳад, ки ин ваъда ба Иброҳим дар пеши шариат омадааст ва гуфта буд, ки Иброҳим одил ё сафед шуд. Иброҳим ба мо нишон медиҳад, ки чӣ тавр шахс ба назди Худо меояд. Аввало мо ба он чи Худо гуфтааст ва эълон кардааст, имон дорем. Мо бо имон ба ваъдаҳои Худо таваккал мекунем ва танҳо ба Ӯ така мекунем.

23 Пеш аз омадани хушхабар дар бораи имон ба Исои Масеҳ шариат моро ҳамчун посбон дар ҳабсхона нигоҳ медошт. 24 Инак шариат то замони омадани Масеҳ парастори мо буд, то ки мо аз рӯи имон ба Масеҳ сафед шавем. 25 Акнун ки замони имон расидааст, мо аз таҳти назорати парастор баромадаем. 26 Охир ҳамаи шумо ба воситаи имон ба Исои Масеҳ фарзандони Худо шудаед.

27 Ҳамаи шумо, ки дар Масеҳ таъмид ёфтаед, яъне ғарқи Ӯ шудаед, Масеҳро гӯё дар бар карда, ба Ӯ монанд шудаед. 28 Пас ҳамаи шумо дар Исои Масеҳ як шудаед ва бинобар ин дигар на яҳудӣ ҳасту на ғайрияҳудӣ, на ғулом ҳасту на озод ва на мард ҳасту на зан. 29 Ҳоло ки шумо аз он Масеҳ шудаед, пас ҳамон насли Иброҳим ва меросхӯрони вай мебошед. Ваъдае, ки Худо ба Иброҳим дода буд, аз он шумо шудааст. (3:23-29, КМО)

Мо инчунин мебинем, ки шариат моро ба ҷавобгарӣ мекашад ва дар ин порча мегӯяд, ки гуноҳ моро асир ва зиндон мекунад (3:23-24). Бо кадом мақсад? Қонун ба мо нишон медиҳад, ки гуноҳ чист ва чӣ гуна мо ба наҷот ниёз дорем. Шариат моро ба ваъдаҳои асосии Худо, ки дар Масеҳ аст, меорад, зеро он мураббӣ барои нишон додани роҳ ба роҳи Худо мебошад (3:24).

Дар Масеҳ мо фарзандони рӯҳонии Худо гардидаем ва аз ғуломии гуноҳ озод шудаем. Худо моро шахси нав месозад, то дар Ӯ рафтор кунем ва бимонем.

Ғалотиён 3:15–29 шуморо маҷбур мекунад, ки он чизеро, ки ба он боварӣ доред, интиҳоб кунед: иҷрои худ ё ваъдаи Худо. Навиштаҳо равшан нишон медиҳад, ки муносибати Худо бо халқи худ ҳамеша бар рӯи ваъда сохта шудааст, на қонун. Ваъдае, ки ба Иброҳим дода шуда буд, аввалин шуда буд - он аз ташаббуси Худо, садоқати Худо ва нақшаи Худо барои баракат додани як насл, Масеҳ асос ёфтааст. Қонун, ки баъдтар омад, ҳеҷ гоҳ ин ваъдаро иваз накард. Он ба як ҳадафи муваққатӣ хизмат мекард: фош кардани гуноҳ, боздоштани он ва моро водор сохт, ки ниёзи худро ба чизи бузургтар бубинем.

Дар ин ҷо бисёр одамон хато мекунад - онҳо ба қонун ҳамчун нардбоне муносибат мекунад, ки ба сӯи Худо баромаданд. Аммо Каломи Худо ин ақидаро қатъ мекунад. Қонун ҳаёт намебахшад; то чи андоза аз ҳаёт дур будани моро нишон медиҳад. Агар адолат тавассути қоидаҳо пайдо шавад, имон нолозим мебуд. Аммо Худо онро тавре тарҳрезӣ кардааст, ки мерос аз ваъда вобаста аст, на иҷрои. Чаро? Зеро ваъдаҳо ба ҳислати касе, ки ваъда медиҳад, вобаста аст. Ва Худо нотавон намекунад.

Пас, ин барои шумо чӣ маъно дорад? Ин маънои онро дорад, ки шумо кӯшиши ба даст овардани он чизеро, ки Худо дар Масеҳ аллакай ваъда додааст, бас мекунад. Имон ивазкунадаи заиф барои саъю кӯшиш нест - ин ягона роҳи гирифтани чизест, ки ба даст овардан ғайриимкон аст. Вақте ки шумо ба Масеҳ эътимод мекунад, шумо бо Ӯ муттаҳид мешавед, дар Ӯ либос мепӯшед ва ҳамчун вориси ваъда шуморида мешавед. Шахсияти шумо дигар на бо қонун, замина ё мақом, балки бо мансубият ба Ӯ муайян карда мешавад.

Ҳамин тавр зиндагӣ кунед. Ба ақидае барнагардед, ки мавқеи шуморо дар назди Худо бо иҷрои хубатон чен мекунад. Ин ё шуморо мағрур мекунад ё шуморо ғарқ мекунад - баъзан ҳарду. Ба ҷои ин, худро дар ваъда лангар кунед: шумо ба воситаи имон ба Масеҳ аз Худо ҳастед ва ҳама чизи муҳим аз он бармеояд.

Худовандо, Ту барои мо ҳаёт додай ва мо ба роҳи наҷоти Ту таваккал мекунем. Бигзор ҳар яки мо кӯшиш кунем, ки ба шумо писанд ояд ва ба Масеҳ пурра таваккал кунем. Ӯ роҳ, ростӣ ва ҳаёт аст ва мо медонем, ки танҳо ба воситаи Ӯ мо метавонем назди шумо, ки Падари осмонии мо ҳастед, биёем. Ба номи Исо мо дуо мегӯем, Омин.

Хулосаи боби 4-уми Ғалотиён

Мавзӯи асосии ин боб озодӣ дар Масеҳ ва фарзандии рӯҳонӣ аст, на ғуломӣ дар зери шарият.

Павлус мефаҳмонад, ки имондорон дигар ғулом нестанд, балки ба воситаи имон ба Исои Масеҳ фарзандони Худо шудаанд. Пеш аз омадани Масеҳ, одамон мисли кӯдаконе буданд, ки зери назорат ва қоидаҳо зиндагӣ мекарданд. Аммо ҳоло Худо моро қабул кардааст ва Рӯҳи Худо ба дилҳои мо фиристодааст.

«Бинобар ин ту дигар ғулом нестӣ, балки писар ҳастӣ; ва агар писар бошӣ, пас вориси Худо ба воситаи Масеҳ ҳастӣ». (Ғалотиён 4:7, КМО)

Павлус инчунин огоҳ мекунад, ки баъзеҳо мехостанд боз ба ғуломии динӣ баргарданд ва фикр мекарданд, ки инсон ба воситаи риояи рӯзҳо, маросимҳо ва

шариат назди Худо рост мешавад. Аммо наҷот фақат ба воситаи файзи Худо ва имон ба Масеҳ аст.

Дар ин боб Павлус муҳаббати худро низ нишон медиҳад. Ў барои ҷамоат ғам меҳӯрад, мисли падаре ки барои фарзандонаш дард мекашад, зеро онҳо аз ҳақиқати Инҷил дур мешуданд.

Дар қисми охир Павлус мисоли Ҳоҷар ва Соро-ро меорад:

- Ҳоҷар рамзи ғуломӣ ва аҳди кӯҳна аст.
- Соро рамзи озодӣ ва ваъдаи Худо мебошад.

Павлус хулоса мекунад, ки имондорон фарзандони озодӣ ҳастанд, на фарзандони ғуломӣ.

«Пас, эй бародарон, мо фарзандони каниз нестем, балки озодзан ҳастем».
(Ғалотиён 4:31, КМО)

Ин боб ба мо ёд медиҳад, ки зиндагии масеҳӣ танҳо риояи қоидаҳо нест. Худо меҳӯрад, ки мо ҳамчун фарзандони Ў, бо озодӣ, муҳаббат ва роҳнамоии Рӯҳулқудс зиндагӣ кунем.

Ғалотиён 4:1–7 — Қабули аҷоиби Худо

1 Мақсади ман ин аст: вақте ки ба кӯдаке аз падараш мерос мемонад, то замоне ки кӯдак ноболиғ аст, ӯ аз ғулом фарқ намекунад. Гарчанде кӯдак соҳиби тамоми молу мулк бошад ҳам, 2 вале то расидани муҳлате, ки падараш дар васият муайян кардааст, ӯро сарпарастону мураббияҳо идора мекунанд. 3 Мо низ ҳамин тавр то замоне, ки ҳанӯз гӯё кӯдак будем, ғуломи қонунҳои динии ин ҷаҳон будем.

4 Аммо вақте ки замони муайянишуда расид, Худо Писари Худро фиристод, ки аз зан таваллуд шуд ва тобеи шариат буд. 5 Худо Писарашро барои он фиристод, ки моро аз ғуломии шариат озод карда, фарзандони Худ хонад. 6 Азбаски фарзандонаш ҳастем, Худо ба дилҳои мо Рӯҳи Писари Худро фиристодааст ва ин Рӯҳ аз дохили мо ба Худо муроҷиат карда «Эй Або, эй Падарҷонам!» мегӯяд. 7 Ту дигар ғулом нестӣ, балки фарзанди Худой. Ва агар фарзандаш бошӣ, Худо туро меросхӯр таъйин намудааст.

Бисёр одамон фикр мекунанд, ки ҳамаи инсонҳо худ аз худ фарзандони Худо ҳастанд. Аммо Каломи Худо нишон медиҳад, ки ин тавр нест. Худо дар нақшаи бузурги абадии Худ роҳе кушод, то ки мо Ёро бишносем. Вақте ки мо Ёро мешиносем ва ба Ў имон меорем, Ў моро қабул мекунад ва фарзандони Худ месозад. Мо бо таваллуди ҷисмонӣ фарзанди Худо намешавем, гарчанде ки ба сурати Ў офарида шудаем. Фарзанди Худо шудан ҳолати рӯҳонӣ аст, яъне мо ба оилаи рӯҳонии Худо дохил мешавем.

Каломи Худо ба мо мефаҳмонад, ки ба оилаи Худо дохил шудан танҳо мисли

фарзандхонӣ нест, балки дигаргун шудани ботини мост. Вақте ки мо ба Худованд Исо ҳамчун Наҷотдиҳандаи худ имон меорем, мо аз нав таваллуд мешавем. Чӣ тавре ки мегӯянд: «Оҳиста-оҳиста об сангро мешикофад», ҳамин тавр имон ҳам дар дили инсон ҷой мегирад ва зиндагиро тағйир медиҳад.

Дар таҷрибаи масеҳӣ як баракати бузург ҳаст, ки онро фарзандхонӣ мегӯянд (Ғал. 4:5; Эф. 1:5). Аммо мо ба оилаи Худо мисли кӯдаки бепарасторе, ки ба оилаи заминӣ қабул мешавад, дохил намешавем. Роҳи ягона таваллуди нав аст, яъне «аз нав таваллуд шудан» (Юҳ. 3:3, КМО).

Калимаи «фарзандхонӣ» дар Аҳди Ҷадид маънои «ба ҷойи писари болиғ гузоштан»-ро дорад. Ин ба мақоми мо дар оилаи Худо ишора мекунад. Мо танҳо кӯдакони хурд нестем, балки ҳамчун писарон бо тамоми ҳуқуқ ва имтиёзҳо қабул мешавем.

Мо фарзандони Худо мешавем ба воситаи имон ба Масеҳ. Аммо ҳар як фарзанди Худо дарҳол ҳамчун писар ҷой дода мешавад ва ҳамаи ҳуқуқҳоро мегирад. Аз як тараф, мо дар ҳолати рӯхонӣ мисли кӯдак ҳастем ва бояд рушд кунем (1 Пет. 2:2–3), аммо аз тарафи дигар, дар назди Худо мо мақоми писари болиғ дорем ва метавонем аз баракатҳои Ӯ истифода барем.

Пеш аз он ки ба Масеҳ оем, мо дар ғуломии гуноҳ зиндагӣ мекардем. Ин ҷаҳон моро аз муҳаббати Худо дур мекард. Аммо Ғалотиён 4:4 мегӯяд, ки «вақте вақти комил расид», Худо Писари Худро фиристод. Ин беҳтарин вақт буд, вақте ки тамоми пешгӯиҳо иҷро шуданд. Қонун мисли омӯзгор буд, ки моро ба назди Наҷотдиҳанда овард. Қонун наҷот дода наметавонад, аммо қурбонии Масеҳ метавонад.

Дар ояти 4:6 (КМО) гуфта мешавад, ки мо фарзандони Худо ҳастем ва Рӯҳулқудс дар дили мо зиндагӣ мекунад. Ин ҳолати нави мост. Мо на танҳо ба оилаи Худо дохил шудем, балки ҳамаи ҳуқуқҳои он оиларо дорем.

Ғалотиён 4:6–7 — Мо писарон ва ворисон ҳастем

Ғалотиён 4:6–7 — Мо писарон ва ворисон ҳастем Каломи Худо мегӯяд, ки мо дигар ғулом нестем, балки писарон ва ворисони Худо ҳастем. Дар ин ҷо кори Сегонаи муқаддас дида мешавад: Худои Падар Писарро фиристод, то барои мо бимирад, ва Худои Писар Рӯҳи Худро фиристод, то дар дили мо зиндагӣ кунад.

Фарқи асосӣ ин аст, ки мо дигар мисли хизматгорон нестем, балки фарзандони ҳақиқии Худоем. Хизматгор танҳо фармон мегирад, аммо фарзанд табиати Падарро дорад. Ин маънои онро дорад, ки мо ҳоло шахсияти нав дорем. Мо қисми оилаи Худо ҳастем, баракатҳои рӯхониро дар ин зиндагӣ дорем ва умеди ҳаёти ҷовидонаро низ дорем.

Вақте ки мо ба Масеҳ имон меорем, Рӯҳулқудс дар мо сокин мешавад: «Худо ба шумо рӯҳи ғуломӣ надодааст, то ки боз дар тарс зиндагӣ кунед, балки Рӯҳи Худро додааст, то ки шумо фарзандони Худо шавед. Мо ба воситаи ин Рӯҳ ба Худо “Эй Аббо, эй Падарҷонам!” гуфта муроҷиат мекунем. Рӯҳи Худо ба рӯҳи мо шаҳодат медиҳад, ки мо фарзандони Худо ҳастем» (Рум. 8:15–16, КМО).

Мо метавонем Худоро «Аббо, Падар» гӯем. Ин калима мисли «дада» ё «падарҷон» аст, ки наздикии моро бо Худо нишон медиҳад. Фарзанд аз муҳаббат итоат мекунад, на аз тарс. Қонун наметавонад чунин муҳаббатро ба вучуд орад, аммо Рӯҳулқудс дили моро аз муҳаббати Худо пур мекунад (Ғал. 5:22).

Худовандо, ташаккур, ки маро қабул кардӣ ва фарзанди Худ сохтӣ. Ташаккур, ки ман дигар ғуломи гуноҳ нестам, балки қисми оилаи Ту ҳастам. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ҳар рӯз ҳамчун фарзанди Ту зиндагӣ кунам ва ба муҳаббати Ту таъя намоям. Рӯҳулқудси Худро дар дили ман қавӣ гардон, то ки бо муҳаббат ва итоат зиндагӣ кунам. Ба ман ёд деҳ, ки Ту Падари меҳрубони ман ҳастӣ. Омин.

Ғалотиён 4:8–20 — Шинохта шудан аз ҷониби Худо

Наҷот танҳо дар он нест, ки мо Худоро бишносем, балки дар он аст, ки Худо моро мешиносад. Дар Ғал. 4:9 (КМО) гуфта мешавад, ки мо «аз ҷониби Худо шинохта шудаем». Албатта, Худо ҳама чизро медонад, аммо ин ҷо сухан дар бораи шинохти шахсӣ меравад. Яъне Худо моро ҳамчун фарзандони Худ қабул мекунад, моро мешунавад ва ба мо наздик мешавад.

Вақте ки мо тавба мекунем ва ба Масеҳ имон меорем, Худо моро қабул мекунад (Юҳ. 1:12, КМО). Ин як воҳӯрии зинда ва шахсӣ аст. Пас чаро баъд аз чунин қабул шудан боз ба расму одатҳо ва қоидаҳои ҳоли бармегардем? Чӣ хеле ки мегӯянд: «Оби равшанро партофта, ба оби истода рӯ овардан» дуруст нест. Ин ҳамон хатое буд, ки имондорони Ғалотия карданд.

Павлус ба имондорон бо дили сӯхта менависад. Ў мебинад, ки баъзеҳо боз ба қоидаҳо ва расму оинҳо бармегарданд, гӯё ки ҳамин чиз онҳоро назди Худо қабул мекунад. Ў мегӯяд: «Акнун, чун Худоро шинохтед, балки бештар аз он, аз ҷониби Худо шинохта шудаед...» (Ғал. 4:9, КМО).

Ин ҷо сухан танҳо дар бораи донишони номи Худо нест. Бисёр одамон дар бораи Худо мешунавад, аммо на ҳамаашон фарзанди Ӯ ҳастанд. Наҷот аз он сар мешавад, ки Худо моро мешиносад, моро қабул мекунад ва ба оилаи Худ дохил мекунад. Мисли он ки падар дар байни ҳазорон одам фарзанди худро мешиносад, Худо низ ба фарзандони Худ мегӯяд: «Ту аз они Ман ҳастӣ».

Павлус ғамгин шуд, чун баъзе имондорон фикр мекарданд, ки риоя кардани рӯзҳои махсус, моҳҳо ва идҳои динӣ онҳоро назди Худо рост мекунад: «Шумо рӯзҳо, моҳҳо, вақтҳо ва солҳоро риоя мекунед» (Ғал. 4:10, КМО).

Аммо наҷот бо расму оин ба даст намеояд. Агар инсон бо қоидаҳо наҷот ёбад, пас чаро Масеҳ барои мо мурд? Дили Худо аввал инсонро меҳаҳад, баъд қорҳои ӯро. Дар байни тоҷикону форсизабонҳо мегӯянд: «Дил ба дил роҳ дорад». Худо аввал дили моро меҳаҳад, на танҳо одатҳои зоҳириро.

Имрӯз ҳам одамон метавонанд фикр кунанд, ки агар рӯза гиранд, идҳоро нигоҳдоранд ё қорҳои динӣ кунанд, Худо онҳоро бештар дӯст медорад. Аммо муҳаббати Худо бо ғайз дода мешавад, на бо заҳмати инсон. Кори нек муҳим аст, вале он меваи наҷот аст, на роҳи гирифтани наҷот.

Павлус ҳамчунин ба онҳо хотиррасон мекунад, ки пештар ӯро бо муҳаббат қабул карда буданд: «Шумо маро мисли ғариштаи Худо, мисли Исои Масеҳ қабул карда будед» (Ғал. 4:14, КМО).

Баъд ӯ мепурсад: «Оё ман душмани шумо шудаам, барои он ки ҳақиқатро ба шумо мегӯям?» (Ғал. 4:16, КМО).

Ин сухани саҳт, вале ҳақиқӣ аст. Баъзан роҳбари рӯҳонӣ, ки ҳақиқатро мегӯяд, метавонад ба мо маъқул нашавад. Вале касе ки моро ба Каломи Худо мебарад, на ба дурӯғ, сазовори эҳтиром аст. На ҳар сухани ширин аз Худост. Дӯстии ҳақиқӣ он аст, ки инсон моро ба роҳи рост барад, ҳатто агар суханаш каме талх бошад. Тоҷикиҳо мегӯянд: «Доруи талх шифо мебахшад». Ҳақиқати Худо ҳам баъзан чунин аст.

Ҳикояи ҳуди Павлус низ барои мо дарс аст. Ӯ ба Ғалотия бо сабаби беморӣ омад (Ғал. 4:13, КМО), аммо Худо ҳатто ин вазъиятро барои некӣ истифода бурд. Гарчанде ки ҳолати ҷисмонии ӯ заиф буд, онҳо аввал ӯро бо муҳаббат қабул карданд (4:14–15). Аммо баъдтар, вақте ки Павлус ҳақиқатро гуфт, баъзеҳо ба ӯ мисли душман нигоҳ карданд (4:16).

Ин ба мо ёдрас мекунад, ки ҳақиқатро шунидан ҳамеша осон нест. Ҳамчунин, ҳар шавқу ҳавас дуруст нест. Муаллимони бардурӯғ бо ғайрати зиёд мардумро ба худ ҷалб мекарданд (4:17–18), аммо ин шавқ онҳоро аз ҳақиқат дур мебурд.

Пас савол барои мо ин аст: оё мо дар муносибати зинда бо Худо ҳастем ё танҳо ба расму одатҳо таъя мекунем? Худо моро мешиносад, моро дӯст медорад ва Рӯҳи Худо дар дили мо гузоштааст, то моро ба Масеҳ монанд кунад. Чӣ тавре ки мегӯянд: «Қадам ба қадам роҳ тай мешавад», ҳамин тавр мо ҳам бояд ҳар рӯз ба Ӯ наздик шавем.

Имрӯз биёед худро бисанҷем. Оё мо ба ғайзи Худо таъя мекунем ё ба корҳои худ? Оё мо Худоро танҳо бо забон мешиносем ё аз ҷониби Ӯ шинохта шудаем? Ва оё мо ба касоне, ки моро бо ҳақиқат роҳнамоӣ мекунанд, ғуш медиҳем?

Худо меҳодад, ки мо дар озодии Масеҳ зиндагӣ кунем, на дар бандии тарсу қоидаҳо. Ӯ моро мешиносад, дӯст медорад ва меҳодад, ки бо дили содда ба назди Ӯ биёем.

Онҳо ба ҷои зиндагии ҳаррӯза бо Худо, ба рӯзҳои махсус ва расму қоидаҳо таъя карданд. Қонун танҳо ғуноҳро нишон медиҳад, аммо онро бартараф намекунад. Танҳо Масеҳ ғуноҳро мебардорад.

Павлус бо дили пурмуҳаббат ба онҳо менависад. Ӯ онҳоро дӯст медошт ва меҳост, ки онҳо ба ҳақиқат баргарданд. Дар Ғал. 4:19 (ҚМО) меғӯяд, ки меҳодад Масеҳ дар онҳо шакл гирад. Ӯ намеҳост, ки онҳо боз ба роҳҳои саҳти қонун баргарданд, ки дилро дигар намекунанд.

Худовандо, ташаккур, ки маро мешиносӣ ва ҳамчун фарзанди Худ қабул кардаӣ. Нағзор, ки ман ба корҳои худ таъя кунам ва ғайзи Туро фаромӯш намоям. Ба ман дили содда ва рост деҳ, то бо Ту ҳар рӯз зиндагӣ кунам. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ҳақиқатро қабул намоям, ҳатто вақте ки шумидани он душвор аст. Бигзор Масеҳ дар зиндагии ман шакл гирад ва ман дар озодии Ту роҳ равам. Омин.

Ғалотиён 4:21–31 — Фарзанди кӣ ҳастӣ?

21 Шумо, ки шариастро риоя кардан меҳоед, ҳоло ба ман ғӯед, ки оё медонед шариаат чӣ меғӯяд? 22 Навишта шудааст, ки Иброҳим соҳиби ду писар буд. Як писарашро канизаш, яъне ғуломзанаи Ҳоҷар таваллуд карда буду писари дигарашро Соро, зани озодаи таваллуд карда буд. 23 Писари каниз ба таври одӣ ба дунё омад, вале зани озоди Иброҳим нозӣ буд, бинобар ин писари вай ба воситаи муъҷизаи ваъдакардаи Худо ба дунё омад.

24 Ин ду зан ба ду аҳду паймони Худо ишора мекунанд, ки Худо бо халқи Худ баъта буд. Як аҳд дар кӯҳи Сино дар асоси шариаат баъта шуда буд. Ҳоҷари каниз рамзи ҳамин аҳд аст ва фарзандонашро барои ғуломӣ мезояд. 25 Ӯ инчунин рамзи кӯҳи Сино дар Арабистон мебошад ва шаҳри Уршалими ҳозираро, ки бо фарзандонаи ғуломи шариаат ҳастанд, нишон медиҳад. 26 Аммо зани озод Соро рамзи Уршалими осмонӣ аст. Ӯ модари ҳамаи моост. 27 Дар навиштаҷот чунин омадааст:

«Шод бош, эй зани нозӣ, ки ҳеҷ фарзанд таваллуд карда натавонистаӣ!

Бо овози баланд садои хурсандӣ барор,

эй ту, ки дарди зоиш нақашадаӣ,

*зеро зане, ки шавҳараш ўро партофтааст, аз зани шавҳардор дида,
фарзандони зиёдтар дорад!»*

*28 Эй бародарону хоҳарон, ҳамон тавре ки Исҳоқ аз рӯйи ваъдаи Худо ба дунё
омад, шумо низ, аз рӯйи ваъдаи Худо фарзандони Худо ҳастед. 29 Дар вақти
зиндагиашон ҳамон писаре, ки бо роҳи инсонӣ таваллуд шуда буд, писари
дигареро, ки бо муъҷизаи Рӯҳулқудс таваллуд шуда буд, озор меод. Ҳоло ҳам
ҳамин тавр аст.*

*30 Аммо дар навиштаҷот дар бораи ин чӣ гуфта шудааст? «Канизро бо
писараш аз ин ҷо дафъ кун, чунки писари каниз бо писари зани озод якҷоя
меросхӯр намешавад». 31 Хуллас, эй бародарону хоҳарон, мо на фарзандони
каниз, балки фарзандони зани озод ҳастем. КМО*

Павлус дар ин қисми нома як саволи қиддӣ медиҳад: ту фарзанди каниз ҳастӣ ё фарзанди озод? Ў зиндагии Иброҳим, Ҳоҷар ва Сороро мисол меорад. Ҳоҷар рамзи қонун аст, ки одамро ба ғуломӣ мебарад. Соро бошад рамзи ваъдаи Худо ва файз аст, ки озодӣ ва ҳаёт меорад. Исмоил бо роҳи оддӣ ва бо кӯшиши инсон таваллуд шуд, аммо Исҳоқ бо қудрати Худо ва мувофиқи ваъдаи Ў ба дунё омад.

Павлус нишон медиҳад, ки наҷот аз роҳи риояи қонун нест. Қонун муқаддас ва хуб аст, вале наметавонад одамро назди Худо одил гардонад. Қонун монанди оина аст: инсонро нишон медиҳад, аммо ўро дигар карда наметавонад. Наҷот танҳо ба воситаи файзи Худо ва имон ба Масеҳ меояд. Чӣ тавре ки дар зиндагии тоҷик мегӯянд: «Бо дасти худ гиреҳ баста, бо дандон кушода намешавад». Одам бо қуввати худ худро аз гуноҳ озод карда наметавонад. Танҳо Худо метавонад дилро озод кунад.

Исҳоқ намунаи имондор аст. Ў бо қудрати Худо таваллуд шуд. Ҳамин тавр, имондор ҳам «аз Рӯҳ таваллуд мешавад». Ў ба хона шодӣ овард. Наҷот ҳам ба дил шодӣ меорад. Номии Исҳоқ маънои «ханда»-ро дорад. Вақте одам ҳақиқатан Масеҳро мешиносад, дар дилаш нур пайдо мешавад, ҳатто агар гирду атрофаш пур аз мушкил бошад.

Аммо баъд аз таваллуди Исҳоқ ҷанг сар шуд. Исмоил ўро масхара кард. Ин ҳамон ҷанги кӯҳнаи «ҷисм бар зидди Рӯҳ» аст. Вақте одам ба Масеҳ имон меорад, табиати кӯҳнаи гуноҳ ором намешавад. Он бо ҳаёти нави рӯҳонӣ мубориза мекунад. Барои ҳамин баъзеҳо баъд аз имон овардан ҳайрон мешаванд, ки чаро дар дилашон ҳоло ҳам мубориза ҳаст. Ин нишонаи он аст, ки ҳаёти нав дар ту ҳаст.

Павлус мегӯяд, ки мо фарзандони каниз нестем, балки фарзандони озодем. Мо бо тарс ва вазни қонун зиндагӣ намекунем. Мо дар файзи Худо зиндагӣ мекунем. Дар КМО гуфта шудааст: «Пас, эй бародарон, мо фарзандони каниз нестем, балки фарзандони озодем» (Ғалотиён 4:31, КМО).

Имрӯз аз худ бипурс: ман ба чӣ така мекунам? Ба корҳои худ ё ба файзи Худо?
Бисёр одамон фикр мекунанд, ки бо ибодат, корҳои нек ё диндорӣ худро назди
Худо қабулшаванда мегардонанд. Аммо Худо фарзандонро меҷӯяд, ки ба ваъдаи
Ӯ бовар мекунанд. Қонун метавонад тарс оварад, аммо файзи Худо дилро зинда
мекунад.

Дар деҳаҳо мегӯянд: «Дарахти зинда мева медиҳад». Имондори ҳақиқӣ ҳам на аз
маҷбурӣ, балки аз дили дигаршуда барои Худо зиндагӣ мекунад. Вақте мо
фарзандони озод ҳастем, итоат аз муҳаббат меояд, на аз тарс.

*Худовандо, ман меҷӯям ба ваъдаҳои Ту така кунам, на ба қобилияти худам.
Вақте ки ман ба Ту така мекунам, Ту озодиро ваъда медиҳӣ. Нагузор, ки ман аз
корҳои худ, саъю кӯшиши шахсӣ ё фаҳмиши худ вобаста бошам. Ман меҷӯям
фарзанди Ту бошам, ки дар асоси ваъдаи Ту, дар озодӣ ва ҳаёти нав зиндагӣ
мекунад. Ба Ту ташаккур мегӯям, ки ҳамаи инро дар Масеҳ ба мо бахшидаӣ.
Омин. Фаҳмидани аллегорияҳо*

Фаҳмидани аллегорияҳо

Павлус дар Ғалотиён 4 аз таърихи Ҳоҷар, Соро, Исмоил ва Исҳоқ истифода
мебарад, то ду роҳи зиндагиро нишон диҳад. Як роҳ — роҳи Қонун аст, ки инсон
кӯшиш мекунад бо қуввати худ назди Худо қабул шавад. Роҳи дигар — роҳи файз
аст, ки инсон ба ваъдаи Худо бовар мекунад ва аз Рӯҳ ҳаёти нав мегирад.

Исмоил аз нақша ва кӯшиши инсон таваллуд шуд, аммо Исҳоқ бо қудрати Худо ва
мувофиқи ваъдаи Ӯ ба дунё омад. Барои ҳамин Каломи Худо, ки имондорон
«фарзандони ваъда» ҳастанд, на фарзандони ғуломӣ.

Исмоил рамзи ҷисм аст. Ӯ бо роҳи оддӣ таваллуд шуд, вақте ки Соро сабр накард
ва Ҳоҷарро ба Иброҳим дод. Ин нақшаи инсон буд, на интизории ваъдаи Худо. Ин
мисли он аст, ки одам мегӯяд: «Худам роҳи ҳал меёбам». Ҷисм ҳамеша меҷӯяд бе
интизори Худо амал кунад.

Бисёр вақт мо ҳам ҳамин тавр мешавем. Мо фикр мекунем: «Ман бояд худам худро
ислоҳ кунам» ё «Ман бояд бо корҳои хубам Худоро розӣ кунам». Аммо Павлус
мефаҳмонад, ки чунин фикр инсонро ба ғуломии рӯҳонӣ мебарад, чунки одам бо
қуввати худ наметавонад худро наҷот диҳад.

Дарси асосӣ аз ин воқеаҳо

Ҳоҷар ва Исмоил	Соро ва Исҳоқ
Қонун	Файз
Ғуломӣ	Озодӣ
Кӯшиши инсон	Ваъдаи Худо
Таваллуди ҷисмонӣ	Таваллуди рӯҳонӣ
Заминӣ	Осмонӣ

Аммо Исҳоқ рамзи ваъда ва Рӯҳ аст. Ӯ вақте таваллуд шуд, ки аз назари инсон дигар умеде намонда буд. Соро пир шуда буд ва Иброҳим ҳам қариб садсола буд. Ин нишон медиҳад, ки кори наҷот кори Худост, на кори инсон.

Каломи Худо: «...мо мисли Исҳоқ фарзандони ваъда ҳастем» (Ғал. 4:28, КМО).

Яъне имондори ҳақиқӣ бо қуввати инсонӣ зиндагии рӯҳонӣ намекунад. Ҳаёти нав аз Рӯҳулқудс меояд. Ҳамон тавре ки Исҳоқ бо қудрати Худо таваллуд шуд, масеҳӣ низ аз Рӯҳ таваллуд мешавад.

Исо дар Юҳанно 3:6 мегӯяд: «Он чи аз ҷисм таваллуд ёфтааст, ҷисм аст ва он чи аз Рӯҳ таваллуд ёфтааст, рӯҳ аст» (КМО).

Исҳоқ аз ду чиз омад: имони Иброҳим ва файзи Худо ба Соро. Ин расми зебои наҷот аст. Эфсӯсиён 2:8 мегӯяд: «Зеро шумо бо файз ба воситаи имон наҷот ёфтаед...» (КМО).

Наҷот мукофоти одамони хуб нест, балки тӯҳфаи Худост. Дар тоҷикӣ мегӯянд: «Бо зӯри бозу не, бо меҳри Худо». Наҷот на аз кӯшиши инсон, балки аз раҳмати Худо меояд.

Худовандо, ташаккур, ки наҷот аз қуввати инсон не, балки аз файз ва раҳмати Туст. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ба кӯшишҳои худ така накунам, балки ба ваъдаҳои Ту бовар намоям. Бигзор Рӯҳулқудси Ту дар ман ҳаёти нав ба вуҷуд оварад ва маро ҳар рӯз

ба Масеҳ монанд гардонад. Ман меҳоҳам ҳамчун фарзанди ваъда зиндагӣ кунам, на ҳамчун ғуломи тарс ва қонун. Омин.

Тафовут байни Аҳди Қадим ва Нав	
Аҳди Кӯҳна	Аҳди Нав
Қонун	Файз
Ҳоҷар, каниз	Соро, зани озод
Исмоил, таваллуди қисмонӣ	Исҳоқ, таваллуди мӯъҷизавӣ
Ерусалими заминӣ дар ғуломӣ	Ерусалими осмонӣ дар озодӣ
Қисм	Рӯҳ
Қўшиши инсон	Қудрати Худо
Ғуломӣ	Озодӣ
Наҷот бо амал	Наҷот бо имон

Исҳоқ тасвири имондори ҳақиқист. Ӯ бо қудрати Худо таваллуд шуд, ҳамон тавре ки масеҳӣ аз Рӯҳ таваллуд мешавад. Номи ӯ маънои «ханда»-ро дорад ва ин ба мо хотиррасон мекунад, ки наҷот шодӣ меорад.

Вале баъд аз таваллуд рушд лозим аст. Кӯдак бояд калон шавад ва имондор ҳам бояд дар Калом, дуо ва итоат рушд кунад. Павлус ҳамчунин нишон медиҳад, ки Исмоил Исҳоқро озор меод, мисли он ки қисм имрӯз бар зидди Рӯҳ меҷангад. Қонун дили инсонро дигар карда наметавонад, аммо Рӯҳулқудс ҳаёти нав медиҳад. Барои ҳамин Павлус таълим медиҳад, ки мо на бо тарс ва маҷбурӣ, балки бо муҳаббат ва файзи Худо зиндагӣ мекунем.

«Наҷот = файз + имон».

Яъне наҷот тӯҳфаи Худост, ки бо файз дода мешавад ва инсон онро бо имон қабул мекунад. Ин на бо корҳои инсон, балки бо раҳмати Худо аст.

Баррасии Ғалотиён 5

Ғалотиён 5 ба мо таълим медиҳад, ки Масеҳ моро озод кардааст, то дар Рӯҳ рафтор кунем. Ин озодӣ барои он нест, ки мувофиқи хоҳишҳои гуноҳкоронаи худ зиндагӣ кунем, балки барои он аст, ки Худоро пайравӣ намуда, бо муҳаббат ба дигарон хизмат кунем. Навиштаҳо ба мо нишон медиҳанд, ки мо набояд ба қўшиши сафед шудан бо корҳои шариат баргардем, зеро наҷот танҳо аз файзи Худо ва ба воситаи имон ба Исои Масеҳ меояд.

Навиштаҳо инчунин ба мо нишон медиҳанд, ки байни хоҳишҳои ҷисм ва роҳбарии Рӯҳулқудс мубориза вуҷуд дорад. Агар мо аз рӯи хоҳишҳои ҷисмонӣ зиндагӣ кунем, гуноҳ ҳаёти моро идора мекунад. Аммо вақте ки ба Рӯҳулқудс итоат мекунем, ӯ ба мо қувват медиҳад, ки аз гуноҳ рӯй гардонем ва мувофиқи иродаи Худо зиндагӣ намоем.

Ояти калидии ин боб мегӯяд: «Аз рӯи Рӯҳ рафтор кунед, ва ҳаваси ҷисмро ба ҷо нахоҳед овард» (Ғал. 5:16, КМ99). Ҳаёти масеҳӣ танҳо бо қувваи ҳуди мо пеш намеравад; мо ҳар рӯз ба роҳнамоӣ ва қуввати Рӯҳулқудс ниёз дорем. Вақте ки дар Рӯҳ рафтор мекунем, ӯ фикрҳо, суҳанон ва рафтори моро дигар мекунад.

Натиҷаи чунин зиндагӣ самари Рӯҳ аст: муҳаббат, шодӣ, осоиштагӣ, пурсабрӣ, меҳрубонӣ, некӣ, вафодорӣ, ҳалимӣ ва ҳуддорӣ (Ғал. 5:22–23). Ин хислатҳо бо кӯшиши инсон ба вуҷуд намеоянд, балки нишонаи кори Рӯҳулқудс дар ҳаёти имондор мебошанд.

Ғалотиён 5 ба мо хотиррасон мекунад, ки озодии ҳақиқӣ дар Масеҳ ёфта мешавад. Вақте ки ҳар рӯз ба Рӯҳулқудс роҳ медиҳем, ӯ моро аз қудрати гуноҳ озод мекунад, ҳаёти моро дигар месозад ва ба мо қувват медиҳад, ки барои ҷалоли Худо зиндагӣ кунем.

Ғалотиён 5:1–6 — Озодӣ дар Масеҳ

«Пас, Масеҳ моро барои озодӣ озод кардааст. Бинобар ин устувор бошед ва боз ҳудро зерӣ юғи ғуломӣ нагузоред» (Ғал. 5:1, КМО).

Пеш аз шинохтани Масеҳ мо ғуломи гуноҳ будем. Гуноҳ моро идора мекард. Мо фикр мекардем, ки бо корҳои худ, бо диндорӣ ё бо риояи қоидаҳо метавонем назди Худо қабул шавем. Аммо Масеҳ омад ва моро озод кард. ӯ гуноҳи моро бар дӯши Худ гирифт ва дар салиб ҷазои моро пардохт. Мо дар Масеҳ озод ҳастем.

Ин озодӣ маънои онро надорад, ки акнун ҳар чӣ хоҳем мекунем. Баъзеҳо фикр мекунанд: «Агар файз бошад, пас метавонам ҳар чӣ хоҳам, ҳамонро кунам». Не. Озодӣ дар Масеҳ иҷозати гуноҳ нест. Озодӣ маънои онро дорад, ки дигар гуноҳ ва қонун моро ғулом намекунад. Мо ҳоло фарзандони Худо ҳастем ва мехоҳем мисли Падари худ зиндагӣ кунем.

Дар ин порча Павлус дар бораи хатна суҳан мегӯяд. Барои яҳудиён хатна нишонаи аҳди Иброҳим буд. Ин маросим барои писарон дар рӯзи ҳаштум иҷро мешуд. Аммо баъзе одамон ба мӯъминони ғайрияҳудӣ мегуфтанд, ки агар хатна нашаванд, наҷот намеебанд. Яъне онҳо мехостанд ба Инҷил боз қоидаи дигар илова кунанд.

Павлус хеле саҳт ҷавоб медиҳад. ӯ мегӯяд, агар касе фикр кунад, ки бо риояи қонун ё маросим назди Худо одил мешавад, вай аз файзи Масеҳ дур мешавад. Зеро агар инсон мехоҳад бо қонун назди Худо рост шавад, пас бояд тамоми қонунро комилан иҷро кунад. Аммо ҳеҷ кас ин корро карда наметавонад.

Наҷот танҳо ба воситаи имон ба Масеҳ аст — на бо хатна, на бо маросимҳо ва на бо рӯйхати дарози қоидаҳо.

Мақоли тоҷикӣ мегӯяд: «Бо қуввати худ кӯҳ кандан намешавад». Бисёр одамон мехоҳанд бо қуввати худ назди Худо қабул шаванд. Онҳо фикр мекунад, ки агар бештар қоидаҳоро нигоҳ доранд, бештар рӯҳонӣ мешаванд. Аммо қонун наметавонад дилро дигар кунад. Танҳо Масеҳ метавонад. Мо дар Масеҳ озод ҳастем.

Одаме, ки зери қонун зиндагӣ мекунад, ҳамеша худро бо дигарон муқоиса мекунад. Ё мегӯяд: «Ман беҳтарам. Ман ин корро намекунам. Ман он қоидаро иҷро мекунам». Чунин одам оҳиста-оҳиста пур аз такаббур мешавад, мисли фарисиён, ки худро одил медонистанд, аммо дилашон аз муҳаббати Худо дур буд.

Аммо шахсе, ки дар ғайзи Худо зиндагӣ мекунад, медонад, ки ҳама чиз аз раҳмати Худост. Ё худро наҷот надод — Худо ӯро наҷот дод. Барои ҳамин вай бо ғурутанӣ зиндагӣ мекунад ва ба Рӯҳулқудс иҷозат медиҳад, ки зиндагияшро дигар кунад.

«Зеро дар Масеҳи Исо на хатна аҳамият дорад ва на номаҳтунӣ, балки имоне ки ба воситаи муҳаббат амал мекунад» (Ғал. 5:6, КМО).

Худо танҳо ба зоҳир нигоҳ намекунад. Ё ба дил нигоҳ мекунад. Имони ҳақиқӣ дар зиндагӣ мева меорад — на аз тарс, балки аз муҳаббат. Мо корҳои некро барои наҷот ёфтаем намекунем. Мо онҳоро мекунем, чунки аллакай дар Масеҳ наҷот ёфтаем.

Навиштаҳо дар ин боб моро аз ду хатари бузург огоҳ мекунад.

Якум — фикр кардан, ки мо бо корҳои худ назди Худо рост мешавем.

Дуюм — фикр кардан, ки ҳаёти масеҳӣ танҳо маҷмӯи қоидаҳои хушк аст.

Ҳаёти масеҳӣ муносибат бо Масеҳ аст. Рӯҳулқудс дар даруни мо зиндагӣ мекунад. Ё моро роҳнамоӣ мекунад ва моро дигар мекунад. Ё дар мо мева меорад: муҳаббат, шодӣ, осоиштагӣ, пурсабрӣ ва покӣ.

Қонун аз берун маҷбур мекунад, аммо Рӯҳулқудс аз дарун дигар мекунад.

Имрӯз аз худ бипурс:

- Оё ман ба ғайзи Масеҳ таъя мекунам ё ба корҳои худ?
- Оё ман бо қоидаҳо зиндагӣ мекунам ё бо роҳбарии Рӯҳулқудс?
- Оё имони ман ба воситаи муҳаббат амал мекунад?

Масеҳ моро барои ғуломӣ не, балки барои озодӣ озод кард. Пас боз ба занҷирҳои одамон барнагардем. Мо дар Масеҳ озод ҳастем.

Худовандо, ба Ту шуқр меғӯям, ки озодиро аз гуноҳ бахшидаӣ. Ту маро ба воситаи марғи Масеҳ бахшидӣ ва ба воситаи эҳёи Ё ба ман ҳаёти нав додӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки на ба қорҳои худ, балки ба ғайзи Ту таъя намоям. Бигзор Рӯҳулқудси Ту зиндагии маро роҳнамоӣ кунад, то ман ҳар рӯз барои Ту зиндагӣ кунам. Омин.

Ғалотиён 5:7–15 — Муҳаббат ва озодӣ

Каломи Худо меғӯяд: «Шумо хуб медавидед. Кӣ шуморо боздошт, то ба ростӣ итоат накунед?» (Ғал. 5:7, КМО).

Дар мусобиқа ҳар кас бояд дар роҳи худ давад. Агар касе ба пеши дигаре дарояд, ӯро аз роҳ мебарорад. Ҳамин тавр, муаллимони дурӯғин ба ҳаёти рӯҳонии имондорон даромада, онҳоро аз роҳи ғайзи Худо дур карданд. Худо онҳоро ба озодӣ ва ғайз хонда буд, на ба бори қонун.

Мақоли тоҷикӣ меғӯяд: «Роҳи қач ба манзил намерасонад». Вақте инсон аз ҳақиқат каме дур мешавад, оҳиста-оҳиста пурра аз роҳ мебарояд.

Павлус баъд мисоли ҳамиртурушро меорад. Ҳамиртуруш кам аст, вале тамоми ҳамирро таъсир мекунад. Ҳамин тавр, гуноҳ ва таълимоти нодуруст аввал хурд менамояд, вале агар пеши роҳи он гирифта нашавад, тамоми дил ва ҷамоатро фаро мегирад.

Исо ҳам дар бораи «ҳамиртуруши фарисӣ» огоҳ карда буд (Мат. 16:6, КМО). Баъзе гуноҳҳо ошкор мебошанд, вале баъзеашон дар дил пинҳонанд, мисли ғурур, ҳасад, кина ва худписандӣ. Инҳо ҳам «ҳамиртуруш» ҳастанд. Барои ҳамин мӯъмин бояд дилашро нигоҳ дорад, чунки «оташ аз шарора сар мешавад».

Павлус озодиро иҷозат барои зиндагии худхоҳона намеҳисобад. Калом меғӯяд: «Ба воситаи муҳаббат ба якдигар хизмат кунед» (Ғал. 5:13, КМО). Озодии ҳақиқӣ ин нест, ки одам ҳар чӣ хоҳад кунад. Озодии ҳақиқӣ ин аст, ки инсон дигар ғуломи гуноҳ нест ва метавонад бо муҳаббат зиндагӣ кунад.

Павлус ҳатто калимаи «хизматгор»-ро истифода мебарад. Мӯъмин озод аст, вале бо ихтиёри худ ба Масеҳ ва ба дигарон хизмат мекунад. Ин мисли ғуломе аст, ки баъд аз озод шудан аз хона намеравад, чунки соҳибашро дӯст медорад. Муҳаббат ӯро нигоҳ медорад, на маҷбурӣ.

Калом меғӯяд: «Тамоми шариат дар як калом ҷамъ мешавад: ёри худро мисли худ дӯст бидор» (Ғал. 5:14, КМО). Худо танҳо рӯйхати қоидахоро намеҳада. Ё дили пур аз муҳаббат меҳада. Агар муҳаббат бошад, инсон ба дигарон зарар намерасонад.

Аммо дар ҷамоати Ғалотия ҷанҷол ва ҷудой сар шуда буд. Калом меғӯяд: «Агар

якдигарро газида ва хӯред, эҳтиёт шавед, ки якдигарро нест накунед» (Ғал. 5:15, КМО).

Вақте кина, баҳс ва ғурур ба калисо медарояд, одамон мисли ҳайвонҳои ваҳшӣ ба ҳамла ба якдигар сар мекунад.

Ин огоҳӣ барои мо ҳам муҳим аст. Озодӣ дар Масеҳ маънои зиндагии беқоида надорад. Мо озод шудем, то Худоро дӯст дорем ва ба дигарон хизмат кунем. Агар муҳаббат роҳбари дили мо бошад, сулҳ ва ягонагӣ меояд. Агар «хамиртуруши» гуноҳро роҳ диҳем, вай тамоми ҳаётро вайрон мекунад.

Худовандо, маро дар муҳаббати Худо ва зиндагии пок аз гуноҳ ҳидоят кун. Бигзор ман дар Ту бимонам ва аз роҳи ҳақиқат дур наштавам. Ба ман ёрӣ деҳ, ки барои худ зиндагӣ накунам, балки бо муҳаббат ба дигарон хизмат намоям. Дили маро аз кина, ғурур ва худписандӣ пок кун. Бигзор зиндагии ман муҳаббати Туро ба дигарон нишон диҳад. Омин.

Ғалотиён 5:16-25 — Роҳ рафтан дар Рӯҳ

Ҳаёти масеҳӣ мисли қанги дохилӣ аст. Як тараф ҷисм аст, ки моро ба гуноҳ, ҳавову ҳавас ва худхоӣ мекашад. Тарафи дигар Рӯҳи Худост, ки моро ба покӣ, муҳаббат ва итоат роҳнамоӣ мекунад. Ҳар касе ки ба Масеҳ имон овардааст, ин муборизаро эҳсос мекунад. Баъзан дил мехоҳад кори дуруст кунад, вале табиати кӯҳна ба тарафи дигар мекашад.

Калом мегӯяд: «Пас мегӯям: ба ҳасби Рӯҳ рафтор кунед, ва шаҳвати ҷисмро ба амал нахоҳед овард.» Ғалотиён 5:16 (КМО)

Ин маънои онро дорад, ки ғалаба бар гуноҳ танҳо бо қувваи ирода намешавад. Бисёр одамон фикр мекунад: «Ман худамро ислоҳ мекунам». Вале баъд боз ба ҳамон гуноҳ меафтанд. Чаро? Чунки ҷисм бо қувваи инсон мағлуб намешавад. Барои ҳамин Худо Рӯҳи Худо додааст, то ба мо қувват бахшад.

Дар тоҷикӣ мегӯянд: «Об аз боло лой шавад, аз поён тоза намешавад». Агар дил иваз нашавад, рафтор ҳам пурра иваз намешавад. Рӯҳи Худо аввал дилро дигар мекунад, баъд зиндагиро.

Калом мефаҳмонад, ки байни ҷисм ва Рӯҳ ҳамеша зиддият ҳаст: «Зеро ҷисм хилофи Рӯҳ шаҳват меронад, ва Рӯҳ хилофи ҷисм; ва инҳо ба якдигар муҳолифанд, то шумо он чи мехоҳед, накунад.» Ғалотиён 5:17 (КМО)

Баъзан масеҳӣ ҳайрон мешавад: «Чаро ман ҳоло ҳам бо гуноҳ мубориза мебарам?» Ин мубориза нишонаи он аст, ки Рӯҳи Худо дар ту кор мекунад. Одами беимон бисёр вақт бе ғам ба гуноҳ меравад. Вале вақте Рӯҳ дар дил зиндагӣ мекунад,

дарун ором наемонад.

Баъд Калом корҳои қисми номбар мекунад: бадӣ, зино, хусумат, рашк, ғазаб, фитна ва дигар чизҳо. Инҳо мисли алафи бегонаанд. Агар дилро эҳтиёт накунем, зуд мерӯянд. Як рашки хурд метавонад дӯстиро вайрон кунад. Як ғазаби кӯтоҳ метавонад оиларо захмӣ кунад.

Дар ҷомеаи мо баъзан одам мегӯяд: «Ман ҳамин хел таваллуд шудаам» ё «Табиати ман ҳамин аст». Аммо Каломи Худо мегӯяд, ки масеҳӣ набояд зери ҳукми табиати кӯҳна зиндагӣ кунад. Мо озод шудем, то ба Худо пайравӣ кунем.

Калом роҳи дигарро нишон медиҳад. Ҳаёти пур аз Рӯҳ мева дорад: «Аммо самари Рӯҳ ин аст: муҳаббат, шодӣ, осоиштагӣ, пурсабрӣ, меҳрубонӣ, некӯӣ, вафодорӣ, ғурутанӣ, парҳезгорӣ.» Ғалотиён 5:22-23 (ҚМО) Диққат кунед, ки Калом «самар» мегӯяд, на «самарҳо». Вақте Рӯҳи Худо дар инсон кор мекунад, зиндагии ӯ тадриҷан дигар мешавад. Мисли дарахти хуб, ки бо вақт мева меорад. Дарахт шабона калон намешавад. Барои ҳамин масеҳӣ бояд сабр кунад ва ҳар рӯз бо Худо роҳ равад.

Баъзан одам меҳаҳад зуд муқаддас шавад, вале Худо моро қадам ба қадам таълим медиҳад. Дар тоҷикӣ мегӯянд: «Қатра-қатра дарё шавад». Ҳар рӯзи итоат, ҳар дуои самимӣ, ҳар «не» гуфтан ба гуноҳ моро қавитар мекунад.

Калом боз мегӯяд: «Агар мо ба ҳасби Рӯҳ зиндагӣ мекарда бошем, пас ба ҳасби Рӯҳ низ рафтор кунем.» Ғалотиён 5:25 (ҚМО)

Ин мисли роҳ рафтан бо роҳбалад аст. Рӯҳи Худо пеши роҳ аст ва мо аз паси Ӯ қадам мезанем. Агар Ӯ ба бахшиш даъват кунад, мебахшем. Вақте Ӯ гӯяд забонатро нигоҳ дор, хомӯш мемонем. Агар ба ёрии ниёзмандон ҳидоят кунад, дилсаҳт намешавем.

Имрӯз аз худ бипурсем:

- Ман бештар ба овози қисм гӯш медиҳам ё ба овози Рӯҳ?
- Дар зиндагии ман кадом самари Рӯҳ дида мешавад?
- Кадом кори қисм ҳоло ҳам бо ман мубориза мекунад?

Худо моро танҳо нагузоштааст. Ӯ Рӯҳи Худо додааст, то ҳар рӯз моро роҳнамоӣ кунад. Ғалаба танҳо аз кӯшиши инсон нест, балки аз зиндагӣ кардан бо Рӯҳи Худост.

Худовандо, ба Ту ташаккур мегӯям, ки фикрҳои ботинии маро медонӣ ва то ҳол маро қабул кардаӣ. Ман пур аз гуноҳ ва ғурури худ ҳастам. Ман эътироф мекунам, ки қабул кардани ҳақиқати Ту баъзан барои ман душвор аст. Баъзан нисбат ба

дигарон беадолатона рафтор мекунам ва аксар вақт ба амалҳои худ така мекунам, то қабули Туро ба даст орам. Аммо дар Масеҳ ман медонам, ки қабул шудаам, на ба воситаи корҳои худ ва на бо роҳҳои аблаҳонаи инсонӣ.

Ғалотиён 6

Дар боби 6-уми Ғалотиён, Каломи Худо имондоронро даъват мекунад, ки Инҷилро бо фурӯтанӣ, муҳаббат ва итоат дар зиндагии худ амалӣ кунанд. Агар касе ба гуноҳ афтад, дигар имондорон бояд ӯро бо нармӣ ва меҳрубонӣ барқарор намоянд ва бори якдигарро бардоранд. Ҳамзамон, ҳар шахс барои рафтор ва корҳои худ ҷавобгар аст. Ин матн аз ғурур ҳушдор медиҳад ва хотиррасон мекунад, ки инсон ҳар чӣ бикорад, ҳамонро медаравад: касе ки барои хоҳишҳои ҷисм зиндагӣ мекунад, ҳалокатро медаравад, аммо касе ки мувофиқи Рӯҳи Худо зиндагӣ мекунад, ҳаёти ҷовидониро соҳиб мешавад. Ғалотиён инчунин моро ташвиқ мекунад, ки аз некӣ кардан монда нашавем ва ба дигарон, махсусан ба аҳли имон, саховатмандӣ ва некӣ нишон диҳем. Боб бо муқоисаи ифтихор аз корҳои зоҳирии динӣ ва ифтихор аз салиби Масеҳ анҷом меёбад. Ба воситаи салиби Масеҳ одамоне офариниши нав мегарданд ва сулҳу раҳмати Худоро дарёфт мекунанд (Ғал. 6:1–18).

Ғалотиён 6:1-5 Бардоштани бори якдигар

Дар ин ҷаҳон ҳар кас бори худро дорад. Яке бо гуноҳ мубориза мебарад, дигаре бо ғам, қарз, тарс ё сустии дил. Калом мегӯяд, ки фарзандони Худо набояд мисли одамоне сангдил рафтор кунанд.

Калом мегӯяд: «Эй бародарон! Агар касе дар ягон гуноҳ афтода бошад, шумо, ки рӯҳонӣ ҳастед, вайро бо рӯҳи фурӯтанӣ ислоҳ кунед...» (Ғал. 6:1, КМО)

Ин ҷо Калом ду роҳро нишон медиҳад. Яке роҳи қонунпарастон аст, дигаре роҳи одамоне, ки бо Рӯҳулқудс роҳ мераванд.

Қонунпараст ба одамоне афтода нигоҳ карда, онҳоро маҳкум мекунад. Ӯ бори дигаронро сабук намекунад, балки боз санги дигаре бар китфашон мемонад. Мисли мақоли тоҷикӣ: «Ба дарди сар, санг задан». Фарисиён ҳам ҳамин хел буданд. Худованд Исо гуфт: «Борҳои гарон ва тоқатфарсоро баста, бар дӯши мардум мегузоранд, вале худашон намехоҳанд онҳоро бо ангушташон ҳам ҷунбонанд» (Мат. 23:4, КМО)

Қонунпараст ҳамеша ба айби дигарон тез нигоҳ мекунад, аммо ба гуноҳи худ кӯр мешавад. Вақте касе меафтад, ӯ ба ҷойи ёрӣ додан овоза паҳн мекунад, худро беҳтар нишон медиҳад ва мегӯяд: «Ман чунин нестам». Ин рӯҳи муҳаббат нест.

Аммо шахсе, ки бо Рӯҳ роҳ меравад, ба бародари афтода мисли душман нигоҳ намекунад. Ӯ мехоҳад вайро барқарор кунад. Калимаи «ислоҳ кунед» маънои рост

кардани устухони шикастаро дорад. Вақте устухон мешиканад, духтур онро бо эҳтиёт ҷо ба ҷо мекунад. Агар дағал бошад, дард бештар мешавад. Ҳамин тавр, вақте мӯъмин меафтад, бояд бо меҳрубонӣ ва фурӯтанӣ ба ӯ ёрӣ расонд.

Баъзан одамон фикр мекунанд, ки саҳтгирӣ нишонаи муқаддасӣ аст. Аммо Каломи Худо мегӯяд: «Бори якдигарро бардоред, ва ҳамин тавр шариати Масеҳро ба ҷо оваред» (Ғал. 6:2, КМО)

Шариати Масеҳ шариати муҳаббат аст. Масеҳ танҳо гуноҳи моро нишон надод. Ӯ бори моро бардошт. Ӯ назди шикастагон рафт, онҳоро ламс кард ва бардошт. Агар мо аз паи Масеҳ равем, мо ҳам бояд ҳамин корро кунем.

Дар зиндагӣ баъзеҳо мисли шамол дарахти шикастаро боз ҳам бештар тела медиҳанд. Вале фарзанди Худо бояд мисли сутуни дастгирӣ бошад. Вақте бародар ё хоҳар дар гуноҳ, ғам ё заъф афтодааст, сухани нарма, дуо ва меҳрубонӣ метавонад ӯро дубора рост кунад.

Калом боз моро огоҳ мекунад: «Ҳар кас худро бисанҷад...» (Ғал. 6:4, КМО)

Имрӯз ту касеро, ки афтодааст, мебинӣ. Фардо мумкин аст худат ба ҳамон васваса дучор шавӣ. Барои ҳамин мӯъмин набояд бо такаббур зиндагӣ кунад. Мақоли тоҷикӣ мегӯяд: «Аз болои дигарон наханд, чарх гардон аст». асе, ки имрӯз бо қудрати Масеҳ рост меистад, дар таъя ба ғайзи Худо фурӯтаниро меомӯзад.

Дар охир Каломи Худо мегӯяд, ки ҳар кас бори худро ҳам дорад. Яъне мо масъулияти шахсии худро пеши Худо дорем. Мо наметавонем тамоми гуноҳ ва беэҳтиётии худро ба гардани дигарон партоем. Аммо дар айнаи замон, дар ҷамоати имондорон кас набояд танҳо монад. Худо моро даъват кардааст, ки якдигарро дастгирӣ кунем.

Вақте калисо пур аз қонунпарастӣ мешавад, одамон пинҳон мешаванд, метарсанд ва заҳмдор мешаванд. Вале вақте калисо пур аз Рӯҳулқудс ва муҳаббат мешавад, одамон шифо меёбанд, барқарор мешаванд ва боз ба роҳи Худо бармегарданд.

Имрӯз аз худ бипурс:

- Оё ман бори дигаронро сабук мекунам ё вазнинтар?
- Оё суханони ман шифо медиҳанд ё заҳм?
- Оё ман мисли Масеҳ барқарор мекунам ё мисли фарисӣ маҳкум?

Худовандо, бо Рӯҳи Ту ба ман ёрӣ деҳ, то дигаронро дар ниёзашон бубинам ва ба онҳо кумак кунам. Дар баробари ин, маро аз айбҳои худам огоҳ нигоҳ дор. Маро боло бардор, то барои дигарон баракат шавам.

Ғалотиён 6:6-10 — Кишт ва дарав

Дар Тоҷикистон деҳқон гандум мекорад ва бо умед интизори ҳосил мешавад. Касе харбуза ё тарбуз мешинонад, то барои оилаи худ ризқ ёбад ва бори зиндагии фасли дигарро бардорад. Ў имрӯз меҳнат мекунад, вале натиҷаро якбора намебинад. Баъзан борон дер меояд, баъзан замин саҳт аст, вале деҳқон киштро бас намекунад. Дар ҳаёти рӯҳонӣ низ ҳамин тавр аст. Каломи Худо мегӯяд, ки ҳар чӣ одам мекорад, ҳамонро медаравад.

Дар ин порча Навиштаҳо моро даъват мекунанд, ки дар масъалаҳои рӯҳонӣ содиқ бошем. Агар мо вақти худро, қуввати худро ва дороии худро барои корҳои ҷисмонӣ ва гуноҳ сарф кунем, меваи он ғам ва вайронӣ мешавад. Вале агар мо дар Рӯҳ бикорем, ба Каломи Худо ғӯш диҳем, саховатманд бошем ва ба дигарон неқӣ кунем, ҳосили рӯҳонӣ хоҳем даравид. Шояд натиҷааш имрӯз дида нашавад, вале Худо ҳаргиз меҳнати фарзандони Худо фаромӯш намекунад.

Дар ояти 6 гуфта мешавад, ки касе ки таълими Каломи Худоро мегирад, бояд бо устодони рӯҳонии худ иштирок ва ҳамкорӣ кунад. Калимаи «иштирок» ё «ҳамроҳӣ» аз маънои «шарик будан» меояд. Аз аввалин рӯзҳои ҷамоат имондорон бо ҳамдигар зиндагӣ, ғам ва неъматҳоро тақсим мекарданд. Имрӯз ҳам муносибати мо ба чизҳои моддӣ нишон медиҳад, ки то чӣ андоза чизҳои рӯҳониро қадр мекунем. Вақте мо бо дили кушод ба кори Худо ва ба эҳтиёҷи дигарон медиҳем, ин нишон медиҳад, ки дили мо ба Худо вобаста аст, на танҳо ба пулу мол.

Каломи Худо боз огоҳ мекунад: «Фиреб нахӯред: Худоро масҳара кардан мумкин нест; зеро одам ҳар чӣ бикорад, ҳамонро хоҳад даравид» (Ғал. 6:7, КМО)

Бисёр одамон мехоҳанд бе кишт ҳосил гиранд. Касе мехоҳад бе дуо қавӣ шавад. Дигаре мехоҳад бе итоат баракат ёбад. Вале қонуни Худо дигар аст. Агар мо ҳар рӯз Каломи Худоро хонем, дуо кунем, ба ростӣ зиндагӣ кунем ва ба дигарон неқӣ намоем, ҳатман мева хоҳад омад. Шояд оромона ва дер, вале меояд.

Бузургтарин хатари деҳқони рӯҳонӣ хасташавӣ аст. Вақте ки натиҷа зуд намоён нест, одам рӯҳафтада мешавад. Шояд касе солҳои зиёд барои фарзандаш дуо мекунад, вале ҳанӯз тағйир намебинад. Шояд касе ба мардум хизмат мекунад, вале қадрдонӣ намебинад. Шояд касе ростқавл зиндагӣ мекунад, вале душворӣ зиёд аст. Дар чунин вақт одам мехоҳад «камарро сушт кунад» ва аз меҳнат бозистад.

Лекин Каломи Худо мегӯяд: «Аз неқӣ кардан хаста нашавем, зеро ки дар вақти муносиб дарав хоҳем кард, агар сушт нашавем» (Ғал. 6:9, КМО)

Худо вақти Худо дорад. Мо ҳама чизро аз рӯи соати худ мебинем, вале Худо «вақти муносиб»-ро мебинад. Деҳқон тухмиро имрӯз мекорад, вале фардо дарав намекунад. Ҳамин тавр, баъзе корҳои рӯҳонӣ танҳо баъд аз моҳҳо ё ҳатто солҳо

мева медиҳанд. Аммо Худо ваъда додааст, ки ҳосил хоҳад буд.

Имрӯз вақти муносиб барои некӣ кардан аст. Имрӯз вақти муносиб барои дуо кардан аст. Имрӯз вақти муносиб барои дастгирии бародарону хоҳарон ва барои хизмат ба мардум аст. Ҳар кори хурде, ки барои Худо мекунем, беҳуда нест.

Дар Тоҷикистон мегӯянд: «Қатра-қатра дарё мешавад». Ҳаёти рӯҳонӣ ҳам чунин аст. Як дуо, як сухани меҳрубон, як кӯмаки пинҳонӣ ва як қадами итоаткорӣ дар назди Худо арзиш дорад. Агар мо содиқ монем, Худо дар вақти Худ мева хоҳад дод.

Худовандо, ман беҳуда намекорам, балки барои баракатҳои Ту меҳнат мекунам. Маро ҳидоят деҳ, то барои Ту корҳои рӯҳонӣ кунам ва бо дигарон саховатманд бошам. Бигзор дар вақти муносиб дасти баракати Туро бубинам ва Туро барои корҳои Ту ситоиш кунам.

Ғалотиён 6:11-18 - Фаҳрии мо салиби Масеҳ аст

Дар зиндагӣ ҳар халқ чизеро рамз ва ифтихори худ медонад. Баъзеҳо аз миллаташон фахр мекунанд, баъзеҳо аз дорой, мансаб ё дониши худ. Дар Тоҷикистон ҳам одамон бисёр вақт бо хона, фарзанд, қавм ё обрӯи худ ифтихор мекунанд. Вале Павлуси расул мегӯяд, ки ӯ танҳо бо як чиз фахр мекунад — бо салиби Худованди мо Исои Масеҳ.

«Аммо ман ҳаргиз фахр нахоҳам кард, чун бо салиби Худованди мо Исои Масеҳ...»
(Ғалотиён 6:14, КМО)

Дар замони Павлус салиб чизи зебо ё муқаддас ҳисоб намешуд. Имрӯз одамон салибро дар гардан меовезанд ё дар калисоҳо мебинанд, аммо дар он вақт салиб рамзи шарм, азоб ва марги қинояткорон буд. Румиён ҳатто намехостанд номи онро дар ҷойҳои ҷамъиятӣ ба забон оранд. Аммо Павлус маҳз бо ҳамин фахр кард, зеро дар салиб муҳаббати бузурги Худо ошкор шуд.

Дар зиндагӣ баъзе рамзҳо барои одамон маънои калон пайдо мекунанд. Барои имондорони аввалин як чиз аз ҳама муҳим буд — салиб. Онҳо салибро дӯст медоштанд ва ҳамеша Исои Масеҳро, ки барои онҳо ҷон дод, ба ёд меоварданд. Мо инро дар қабрҳо, ибодатгоҳҳо ва калисоҳои қадимаи Италия, Осиёи Хурд ва Юнон мебинем. Дар он ҷойҳо салибҳои сангӣ ва қабрҳое ҳастанд, ки нишонаи салибдоранд. Ин нишон медиҳад, ки салиб барои онҳо танҳо як аломат набуд, балки рамзи имон, умед ва наҷот буд.

Дар салиб Исо ҷазои гуноҳҳои моро бар Худ гирифт, то мо ҳаёти нав ёбем. Салиб ба мо мегӯяд, ки инсон на бо корҳои динӣ, балки бо файзи Худо наҷот меёбад. Баъзе муаллимони дурӯғин дар Ғалотия мардумро маҷбур мекарданд, ки расму қоидаҳои шариатро иҷро кунанд, то худро «одил» нишон диҳанд. Онҳо мехостанд

аз назари мардум хуб намоянд ва пайравони зиёд дошта бошанд. Аммо Павлус гуфт, ки на қонун ва на зоҳирпарастӣ одамро назди Худо қабулшаванда намекунад.

Имрӯз ҳам чунин хатар вучуд дорад. Одам метавонад худро диндор нишон диҳад, аммо дилаш аз Худо дур бошад. Шояд касе намоз, рӯза ё корҳои дигарро танҳо барои нишон додан анҷом диҳад. Дар тоҷикӣ мегӯянд: «Либос одамро одам намекунад». Худо ба дили инсон нигоҳ мекунад. Фаҳри мо — Салиби Масеҳ

Каломи Худо мегӯяд: «Зеро ки на хатна чизест ва на номахтунӣ, балки офариниши нав». (Ғалотиён 6:15, КМО) Масеҳият танҳо иваз кардани баъзе одатҳо нест. Худо меҳонад моро аз дарун дигар кунад. Вақте кас ба Масеҳ имон меорад, Рӯҳулқудс дар дили ӯ кори нав оғоз мекунад. Фикрҳо, хоҳишҳо ва рафтораш оҳиста-оҳиста дигар мешаванд. Ӯ дигар танҳо барои худ зиндагӣ намекунад, балки меҳонад Худоро хурсанд кунад.

Ин кори якрӯза нест. Мисли деҳқони тоҷик, ки ҳар рӯз заминро нигоҳубин мекунад, мӯъмин ҳам бояд ҳар рӯз дилашро нигоҳ дорад. Агар алафи бегона тоза нашавад, ҳосилро вайрон мекунад. Агар гуноҳ дар дил монад, ҳаёти рӯҳонии мо суст мешавад.

Дар ин порча мо инчунин муҳаббати шахсии Павлусро мебинем. Дар охири нома ӯ бо дасти худ менависад. Одатан дигарон номаҳоро барои ӯ менавиштанд, аммо ин ҷо ҳуди ӯ суҳанони охирино навишт, то ғамхорӣ ва муҳаббаташро нишон диҳад.

Мо мебинем, ки Павлус нисбати мардум ғамхорӣ шахсӣ дошт. Барои нишон додани ин муҳаббат ва диққат, ӯ баъзе суҳанҳоро бо дасти худ навишт (Ғалотиён 6:11). Одатан одамон номаҳоро ба каси дигар мегуфтанд ва он шахс менавишт. Ин нишон медиҳад, ки ӯ ба имондорон бисёр аҳамият медод.

Ин ҳақиқати Каломи Худоро кам намекунад. Худо бо илҳами Худ аз шахсият, эҳсосот ва вазъияти зиндагии нависандагон истифода бурд, то Каломи Худро ба мо расонад ва онро барои мо наздиктару шахсӣ гардонад.

Павлус инчунин хусусияти муаллимони дурӯғиноро нишон медиҳад. Онҳо фаҳрфурӯш буданд. Онҳо меҳостанд мардумро ба тарафи худ кашанд, то аз шумораи пайравонашон ифтихор кунанд. Онҳо созишкор буданд, зеро аз таъкибот метарсиданд. Онҳо мардумро бо суҳанҳои зебо бовар мекунонданд, аммо ҳудашон ба гуфтаҳояшон амал намекарданд.

Имрӯз ҳам бояд эҳтиёт бошем. На ҳар касе, ки суҳани динӣ мегӯяд, ҳақиқатро мегӯяд. Баъзеҳо меҳонад одамонро ба худ вобаста кунанд, на ба Масеҳ. Павлус бошад, диққати мардумро ба Исо мебурд, на ба худ.

Салиб ба мо ёд медиҳад, ки худпарастиро рад кунем. Пайравӣ ба Исо осон нест,

аммо роҳи ҳақиқии ҳаёт аст. Мо бо Масеҳ мемирем, то бо Ӯ зиндагии нав ёбем.

Дар охири нома Каломи Худо боз ба як мавзӯи асосӣ бармегардад — файз.

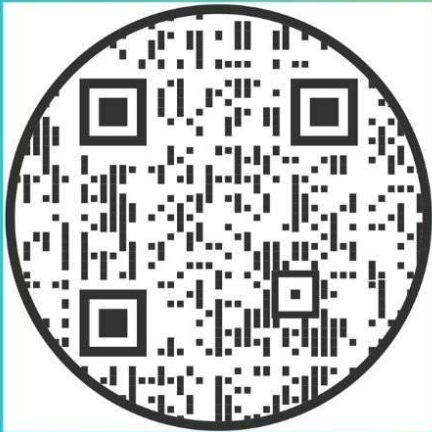
«Файзи Худованди мо Исои Масеҳ бо рӯҳи шумо бод...» (Ғалотиён 6:18, КМО)
Наҷоти мо аз файзи Худост, на аз қоидаҳо. Мо бо муҳаббат ва қурбонии Исо зиндагӣ мекунем, на бо расму ойинҳои ҳоли. Худо моро даъват мекунад, ки ҳар рӯз дар файзи Ӯ зиндагӣ кунем ва муҳаббати Ӯро ба дигарон нишон диҳем.

Саволҳо барои андеша

- Ман имрӯз бо чӣ фахр мекунам — бо худ ё бо Масеҳ?
- Оё зиндагии ман нишон медиҳад, ки ман «офариниши нав» ҳастам?
- Оё ман бештар ба қоидаҳои зоҳирӣ таъя мекунам ё ба файзи Худо?

Худовандо, ташаккур барои салиби Масеҳ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки на бо худам, балки бо Ту фахр кунам. Дили маро пок гардон ва маро ҳар рӯз дар файзи Худ нигоҳ дор. Ба ман қувват деҳ, ки муҳаббат ва ҳақиқати Туро ба дигарон нишон диҳам. Омин.

Сарчашмаҳо дар
бораи имони Масеҳӣ

 KalisoTojiki

 Kaliso.tojiki

 Kaliso Tojiki

 kalisoitojiki.com

Барномаи Китоби Муқаддас
Bible.com

Агар ба шумо маълумоти
бештар лозим бошад, Калисои
Тоҷикӣ омода аст, ки ба шумо
кӯмак расонад.